

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefracate nu se
primesc. — Manuscrise nu se
retrimet.

INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Jakes, Zentralk
Schulek, Rudolf Mosse, A. Oppel's
Nachfolger; Anton Oppelk, J.
Demner, în Budapesta: A. V.
Goldberger, Eckstein Drnat; în
București: Agence Havas, Suc-
cursale de Roum-nie; în Ham-
burg: Karoly & Liebmann.

Prețurile inserțiilor: o seriă
garmond pe o colonă 6 cr. și
30 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
se ia 10 cr. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

(NUMERŪ DE DUMINECĂ 12)

„Gazeta” iese în mă-care zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șese luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șese
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 3 franci.
Se primumbră la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
a administrațiuno, piața mare,
Tergulul Inului Nr. 30 etajul
I.: pe un an 10 fl., pe șese
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu davană în osă: Pe un an
12 fl., pe șese luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Ună exemplară 5 cr. v. a.
sau 15 bani. Atâtŭ abonamen-
tele câtŭ și inserțiunile suntŭ
a se plăti înainte.

Nr. 64. — Anul LVII.

Brașov, Duminecă, 20 Martie (I Aprilie)

1894.

**Nou abonamentŭ
la
„GAZETA TRANSILVANIEI”**

Cu 1 Aprilie 1894 st. v.

se deschide nou abonamentŭ,
la care invitămŭ pe toți amicii și
sprijintorii űiei năstre.

Prețulŭ abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe unŭ anŭ	12 fl.
pe șese luni	6 fl.
pe trei luni	3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe unŭ anŭ	40 franci
pe șese luni	20 „
pe trei luni	10 „

**Abonamente la numerele cu data
de Duminecă:**

Pentru Austro-Ungaria:

pe unŭ anŭ	2 fl.
pe șese luni	1 fl.

Pentru România și străinătate:

pe unŭ anŭ	8 franci
pe șese luni	4 „

Abonarea se pōte face mai ușorŭ
prin **mandate postale.**

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei”

destășura-o Ungurii la Pesta cu acestŭ
ocaziune, are de scopŭ de a arēcŭ
și prin semne din afară, câtŭ de multŭ
au fostŭ ei una în cugete și simțiri
cu Kossuth, care a agitatŭ mai bine
de unŭ jumătate de veacŭ pentru
causa lorŭ drēptă și nedrēptă, și că
și astăđi suntŭ pētrunși și conduși de
invēțaturile lui politice.

Era de prevēdūtŭ, că în ase-
menŭ împrejurări aducerea, în țēră
a rēmășitelorŭ pămēntesci ale fai-
mosului dictatorŭ de odinoră, și ono-
rurile cele mari și estraordinare, ce
se întrecŭ a i-le face Maghiarii de
pretutindenŭ, nu vorŭ rēmānē fără
de nici o înriurire asupra vieții po-
litice de ađi. Prea mari au fostŭ
conflictele și nemulțămirele, cărora
li-a datŭ nascere politica lui Kossuth,
atātŭ față cu casa domnitōre, câtŭ
și față cu națiunile nemaghiare, de-
cătŭ ca acestŭ pōvoiu de onoruri și
de preamărire, ce se aducŭ lui Kos-
suth în modŭ demonstrativŭ, trecēndŭ
chiar marginele cinstei și a pietății
datorite mortului, sē nu lase după
sine urme adēnci de nedumerire și
de neliniștire la aceea, a căror dușmanŭ
de mōrte a fostŭ Kossuth.

Acestŭ nedumerire și neliniștire
se arată astăđi în sē chiar în sinulŭ
Maghiarilorŭ înși-și, cari în mare
parte nu șciu cum s'o întōrcă și s'o
mai succēscă, ca sē pōtă împāca ca-
pra cu varđa, adecă simțēmintele de
lealitate față de casa domnitōre cu
idololatria față de Kossuth.

De o sēptēmānă încōce totŭ de
aceea e vorba prin foile din Pesta
și din Viena, că űre cum va sci mi-
nistrulŭ-președinte Wekerle sē mul-
țāmēscă și șovinismulŭ ungurescŭ,
care pretinde, ca și guvernulŭ sē
cinstēscă pe Kossuth, ca pe „mor-
tulŭ țērni”, și sē ia parte în modŭ
oficialŭ la tōte actele propuse pen-
tru glorificarea lui și totŭ-odată sē
nu facă supērare nici monarchului

prin aceea, că ar lua parte și sfet-
nicii sēi, în modŭ oficialŭ, la sērbă-
torirea memoriei lui Kossuth, care
n'a voitŭ sē vină în patriă numai
pentru că era dușmanulŭ neimpă-
catŭ alŭ dinastiei austriace.

Foile oficiōse spunŭ, că We-
kerle va face minunea acestă, dōr
pentru că acum de când cu refor-
mele bisericesci s'a mai înprietenitŭ
și cu kossuthiștii; aceștia însă nu
prea înțelegŭ prieteșugulŭ așa, ca sē
lase ei din ale lorŭ, ci așa, ca We-
kerle sē lase din ale lui, sē vēđă elŭ
apoi cum sē va împāca cu corōna.

Astăđi Kossuthiștii așteptă, ca
ministrii sē ia parte la înmormēn-
tarea lui Kossuth în modŭ oficialŭ,
când ei nici măcarŭ la desvēlirea
monumentului honvedilorŭ nu s'au
înfațiatŭ, fiă și numai ca persōne pri-
vate. Dēcă nu vorŭ lua parte, atunci
ii amenință mânia și rēsbunarea o-
posiției, care are în mână sōrtea lorŭ,
fiind că dela ea atērnă ađi, ca gu-
vernulŭ sē aibă sēu nu majoritate
în dietă.

Sunt neliniștiți guvernamentalii,
pentru că așa e ađi credința Kos-
suthiștilorŭ, că Wekerle va trebui
sē-și dea dimisiunea, dēcă nu va îm-
plini cererile lorŭ amintite. Dēr se
vorbesce multŭ și la Viena de o
crisă ministerială. Wekerle a fostŭ
la Viena și a avutŭ audiență la mo-
narchulŭ înainte de ce acesta a ple-
catŭ la Abbazia, ca sē se întâlnească
cu împēratulŭ Germaniei. A bă-
tutŭ la ochi, că p'atunci se aflau în
Viena și conții Szapáry și Zichy, Ba-
nulŭ Croației și Coloman Széll, des-
pre care se crede, că va fi chematŭ
a forma, la casŭ de trebuință, unŭ
nou ministerŭ.

E vorba, că dēcă în fruntea con-
ductului dela înmormēntarea lui Kos-
suth s'ar înfațisa ministrii, tōte s'arŭ
molcomi, și Kossuthiștii pōte nu s'arŭ
mai gândi a face guvernului dīle

amare în dietă. Totulŭ atērnă dela
aceea, cum vorŭ sci sēiēsă ministrii
din acestă strimțōre.

La casŭ, când nu le va succede
aceștia, sē așteptă sē urmeze rēsbu-
narea Kossuthiștilorŭ, cari șciu sē
arangieze așa de bine turburări pe
stradă și scandaluri în dietă, și se
simtŭ în aceste momente atātŭ de
tarŭ, ca unii ce stăpānescŭ opiniunea
publică maghiare.

Guvernamentalii unguři nu fără
temei suntŭ dēr îngrijați de cele'ce
potŭ sē urmeze, acum când ei în-
șiși suntŭ numai împinși de valuri,
suntŭ îngrijați de puterea lorŭ, și de
aceea ii neliniștesce atātŭ de multŭ
gāndulŭ, că monarchulŭ pōte sē fiă
nemulțamitŭ cu purtarea guvernului.

La aceea însă nu se gāndescŭ nici
oposiționali unguři, că mai trāescŭ
aici și națiunii nemaghiare, cari tre-
bue sē se mahnēscă, când vēdŭ, că
se aducŭ în numele țērni, adecă și
alŭ lorŭ, omagiŭ lui Kossuth, care a
fostŭ celŭ mai hotărītŭ dușmanŭ alŭ
esistenței lorŭ naționale.

Dēr va trece și amēțela acestă
a simțēmintelorŭ esagerate pentru
Kossuth și faptele lui, și vorŭ trebui,
vrēndŭ nevrēndŭ, sē se desmetecēscă
Ungurii și sē cunoască, că ori câtŭ
s'arŭ svērcoli ei pentru maghiaris-
mulŭ lorŭ neimpăcatŭ, nu vorŭ
putē sē nu ținā sēmă de drepturile
eterne ale miliōnelorŭ de nemaghiari,
cari facŭ țaria și puterea acestui statŭ,
și cari ađi nu pot sē împārtășescŭ cu ei
simțēmintele pentru espatriatulŭ lorŭ;
nu potŭ sē se alătore la jalea lorŭ
pentru acela, care, pe când se plān-
gea merēu, că trebuie sē-și petrecă
dīlele în străinătate, ca omŭ lipsitŭ
de patriă, nu se nisuia, decâtŭ la
aceea, cum maghiarismulŭ sē pōtă
despoia mai curēndŭ pe fii acestorŭ
națiunii nemaghiare de limba și de
naționalitatea lorŭ și sē-i facă ast-
felŭ sē fiă străini în patria lorŭ!

FOILETONULŭ „GAZ. TRANS.”

Pētra arsă.

De Carmen Sylva.

Māndră, multŭ era māndră fru-
mōsa Pāună. Nu înzadarŭ avea ochi
așa mari și negri, sprincenele îmbi-
nate și nasu de vulturŭ. Gura nu i
era tocmai mică, dēr bine făcută, și
de vorbea ori rīdea, două șiruri de
dinți zāreai lucindŭ. Ca o corōnă
iși aducea pe frunte cōdele ei negre,
și vēdēndŭ trecēndŭ sprintenŭ, voi-
nică și cu capulŭ susŭ, lumea i dī-
cea în șagă: puu d'impēratŭ. Dēr
nu era așa māndră, Pāunica, sē în-
tōrcă capulŭ, când trecea Tānase, și
ea-lŭ asculta, când vorbea cu dēnsa
la horă. Când însă cine-va încerca
s'o supere pomenindŭ de dēnsulŭ,
obrajii ei se făceau roșii, dēr și rēs-
punsulŭ avea tăișŭ și curma pofta de
glumă a îndrāsnețului. Tare pizmu-
iau făcāii pe Tānase, mai alesŭ când
afiară, că logodna se făcu. Dēr étă,
că veni rēsboiu peste țēră, Tānase
trebui sē plece la űste și sē pogōre

la Dunăre. Pāuna își inghiți lacri-
mile înaintea lumei; ea plānse în
ascunsŭ, nimeni nu cuteza s'o în-
trebe.

Cum făcea și cum dregea, în
satŭ ea avea mai întâiu sciri dela
űste, și când începŭ sē povestēscă
de primele bātālii, astfelŭ de ame-
țeli o apucau, încātŭ de multe ori
trebuia sē se sprijine de pētra din
capulŭ satului, voinica Pāuna. Nōp-
tea nu mai avea somnŭ, și desŭ
trebuia sē lase luminarea sē arđă,
spre a împrāstia îngrozitōrele vedenii,
care-i arātau pe Tānase alŭ ei aco-
peritŭ de rāni, dāndŭ-și sufletulŭ,
sēu mortŭ. Astfelŭ, pe o nēgră nōpte,
ședea ea, îmbrăcată, pe marginea pa-
tului, fără sē scie, că afară se pi-
tula cineva pe lângă casă și se uita
pe ferēstră. Nici nu scia, câtŭ era de
frumōsă cu ochii mari, ațintiți ina-
intea ei, cu mânăle încrucișate pe
genunchi. D'odată aude bātāndŭ în
țērēstră. C'unŭ țipetŭ nābușitŭ, fata
tresare și întōrce capulŭ, scrutāndŭ
din ochi întunereculŭ. I pare, că
vede pe Tānase, și apoi aude chi-
māndŭ încetŭ: „Pāuno, dragă Pāuno,

vino, te rogŭ, până afară, nu te teme,
eu sunt, Tānase!”

Māna Pāunei și apucase ivărulŭ
ușei; acum e afară și de-odată se
simte luată în brațe. Ea respinge
brațulŭ, care o impresōră, și dīce:

— „Cum, tu? Nu dōră cine-va vo-
iesce sē-și riđă de mine?”

— „Eată inelulŭ tēu, Pāuno, și aici
la gātŭ, iconița, care mi-ai datŭ;
n'am mai pututŭ suferi, am vrutŭ
sē vēđŭ, dēcă nu m'ai uitatŭ!”

— „Dēr cine ți-a datŭ drumulŭ
de la űste?”

— „Mie? nimeni.”

— „Nimeni? și ești aici? Ce
felŭ, nu mai e rēsboiu?”

— „O, da, totŭ e rēsboiu, dēr
eu am plecatŭ în ascunsŭ, de foculŭ
tēu, Pāuno!”

— „De foculŭ meu?” Pāuna
avŭ unŭ hohotŭ scurtŭ și nābușitŭ.
„Cređi tu, că mi-e dragŭ sē am
de logodnicŭ unŭ tugarŭ de űste? Pie
din ochii mei!”

— „Pāuno! Asta-i iubirea ta?
La mōrte, la peire mē trimeți?”

— „Pasă unde-i vrea, dēr atāta
iți spunŭ, nici odată nu voiu fi ne-

vasta ta; căci a fi silită a-mi despre-
țui bărbatulŭ, asta n'o potŭ suferi!”

— „Iubescŭ pe altulŭ!”

— „Nu, Tānase, pe tine, numai
pe tine te iubescŭ; am petrecutŭ
nopti cu gāndulŭ la tine, dēr n'ăși
fi visatŭ nici-odată, că am prinsŭ
dragoste de unŭ netrebnicŭ fri-
cosŭ!”

Pāuna își ascunse fața cu mā-
nile, plāngēndŭ.

— „Eu gāndeam, că o sē mē
primescŭ cu bucuriă, o sē mē ascundŭ
la tine!”

— „O, rușine!” strigă fata, „ru-
șine, că m'am logoditŭ ție; dēr as-
cultă ce-ți spui eu acum, că mai
curēndŭ ar arde Bucegiu, decâtŭ eu
sē-ți fiu ție nevastă.”

— „Și eu,” strigă Tānase, „și eu
iți spui ție, că nu mē vei vedea de
acum, decâtŭ schilodŭ ori mortŭ!”

În acelu momentŭ stau față în
față amēndoi tinerii, cu ochii așa de
aprinși de mânia, încātŭ luceau în
întunericŭ. De-odată se rēspondi de-
asupra lorŭ o lumină roșie, și când
priviră în susŭ, le părŭ, că s'a aprinsŭ

Causa română în Anglia.

D-lă Dimitrie I. Ghica, a publicat în marele ziar englez „Pall Mall Gazette“ un articol intitulat „The Roumanians in Transylvania“ (Românii din Transilvania) de care am mai făcut amintire și al cărui cuprins e următorul:

Dacă este vre-o întrebare, puțin cunoscută de publicul Angliei, atunci de sigur una dintre acestea e întrebarea, ce privesc criza de față din Transilvania, provocată de tractarea nedreptă și neomenescă la care este supusă populația română în această țară din partea guvernului unguresc. Tractarea aceasta s'a început mai ales dela fuziunea Ardealului cu Ungaria.

Ne mirăm de această cunoștință puțină, cu atât mai vârtos, că aceasta este o întrebare europeană de cea mai mare însemnătate, și starea acută în care ea a intrat acum, este de o natură atât de serioasă, încât urmările sale ar pute într'adevăr să devină desastroase în casu de complicațiuni, ce s'ar pute ivi în Orient.

În sinul celor 12,300,000 Români, cari ocupă o mare parte a Europei răsăritene și constituiesc o putere, care ar fi o aliată firăscă a gîntei latine în potrița tendințelor de absorbire ale Rusiei, s'au deșteptat dispozițiuni de nemulțumire și amărăciune.

Este știut, că împăratul Traian a colonizat întregă Dacia antică cu Români, pentru de a scuti imperiul roman de agresiuni din partea barbarilor, cari începuseră a năvăli de cătră răsărit. Români de astăzi, cari numără 12,300,000 suflete, sunt descendenți direcți ai acelor colonii romane, ei și au păstrat până în ziua de azi nu numai limba și tradițiunile străbunilor, ci și încredințarea, ce li-o încredințase Traian, adică de-a forma un zid de apărare al Europei în potrița năvălirilor de cătră Răsărit, este aceeași pentru care ei sunt puși aci. Această convingere s'a întărit și mai mult dela tractatul din Paris, și tractatul de Berlin a arătat lămurit rolul, ce au să-l împlinescă Români în politica europeană, formându ei un stat român, unde elementul latin este vîrtos ca un icu între cele două mase mari slave din Nord-Ostul și Sudul Dunării.

Astfel s'a format treptat regatul român de azi, care numără 6,200,000 locuitori. Acest regat, a cărui existență este o necesitate absolută pentru Europa, e în cunjurat, ca să dîcă așa, de-o atmosferă a propriei sale rudeni, adică de 500,000 Români din provincia austriacă Bucovina, 1,300,000 în provincia rusă Basarabia, 1.100,000 Români risipiți în Peninsula Bal-

canică și 3,300,000 în Transilvania și Ungaria — la oltă 6,100,000.

Dacă această atmosferă de Români, în care regatul român viețuiesc și respiră, și care este zidul său de apărare, care dacă ar fi nimicit în Basarabia prin rusificare, în Bucovina prin germanizare, în Transilvania prin maghiarizare, s'eu în Peninsula Balcanică prin grecizare, atunci faptul acesta ar primejdi sigur existența României, ca stat, și eu cred, că o asemenea stare de lucruri nu ar corespunde scopurilor Europei civilizate...

Transilvania în deosebi este pămîntul sfânt al românismului, pentru că acolo sunt cele mai vechi așezăminte ale colonizării române antice și este lăganul naționalității latine din Orient. În Transilvania s'a refugiat elementul românesc pe vremile năvălirii barbarilor și în evul de mijloc, așa că ori ce atinge pe Români din Transilvania, deșteptă simțimintele și simpatiile adînci ale întregii rase române din amîndou părțile Carpaților și ale Dunării.

Ungurii, cari odinioară erau și ei asupriți, au îndreptat în potrița Românilor din Transilvania și Ungaria atacuri vehemente, vrîndu a-i nimici prin prigonirea limbei române, a simțimintelor române de naționalitate și lipsindu-i de toate drepturile firești.

După această d-lă Ghica înșiră rînd pe rînd plîngerile Românilor, — apoi sfîrșesc astfel:

„Aceste sunt nemulțumirile Românilor din Transilvania, și ele reclamă o grabnică îndreptare. Fia-care și ce trece, fară a se face o îndreptare, învenineză raporturile dintre Români și Unguri. E timpul suprem, ca acest rău să fiă băgat în seamă. Altcum ivindu-se complicațiuni, una dintre cele dintău puteri ale triplei alianțe se va afla paralizată în acțiunea sa și va fi silită aș risipi forțele spre a potoli turburări interne, în loc de a pute folosi aceste puteri în sensul lor adevărat.“

Nu încape îndoială, că marele imperiu slav, se va pune numai decăt în frunte, ca un campion al românismului în potrița asuprii unguresc, ca să-și asigureze simpatia și cooperarea regatului român în casu de conflațiune. În această eventualitate se află o serioasă primejdiă de-o nespus de mare însemnătate europeană.

SCRIRILE PILEI.

19 (31) Martie

Ministrul de culte a dat o ordinațiune referitoare la procedura, ce trebuie să se observe la esamenul candidaților de învățatori, mai ales în ce privesc cunoștința limbei maghiare. La candidații nemaghiari cu deosebire va trebui să se pună pondă pe așteptarea rezultatelor dela esamenul verbal și scripturistice.

Procesul interesant finalizat. În zilele acestea s'a finalizat procesul dintre librarul H. Zeidner contra librarului Nicolae I. Ciurcu și I. Darius, învîț. la școlile centrale române din loc. Librarul H. Zeidner rescumpără dreptul de autor al unei Geografii scrise pentru școlile populare de profesorul Dionisie Făgărășan și fostul profesor Silvestru Moldovan. În vîțatul I. Darius încă a scris o Geografie pentru școlile populare, pe care a tipărit-o librarul Nicolae I. Ciurcu. Librarul H. Zeidner a pornit procesul în contra acestor doi din urmă, sub cuvînt, că Geografia scrisă de I. Darius ar fi o imitațiune a Geografiei scrise de D. Făgărășan și Silvestru Moldovan, și prin urmare au comisă prevaricațiune în contra dreptului de autor, deci cere, ca Geografia de I. Darius să fiă confiscată, și în fine pretinde și desdăunare. La tribunalul reg. din Brașov acusa lui H. Zeidner fu respinsă și spelele ridicate reciproc. Tabla reg. nu numai a întărit sentința primei instanțe, dîr a judecat pe H. Zeidner să întorcă lui Nicolae I. Ciurcu și I. Darius toate spelele procesuale. Curia reg. a întărit sentința tablei reg., recunoscîndu-se astfel de toate forurile judecătorești, că Geografia scrisă de I. Darius nu este o imitațiune, ci o lucrare de sine stătătoare. Ea este în același timp și aprobată mai de toate autoritățile noastre școlare confesionale, precum și de ministeriu și astfel introdusă în cele mai multe școlile românești.

— o —

Asociațiunea meseriașilor români din Brașov își va ține adunarea generală mâine, la orele 3 p.m., în sala de desemnă a gimnaziului român din loc. Toți doritorii de înaintarea Asociațiunei meseriașilor noștri sunt rugați a lua parte la această adunare.

— o —

„Bătu — nu gârbaci.“ Sub titlul acesta „Ellenzék“ dela 29 Martie n. scrie următoarele infamii: „Bătu nu gârbaciului celui Român maghiarofag din Hațeg, cu numele Pavel Olteanu, pentru că acest monstru îmbrăcat în piele de omăna permisă să se arboreze steg negru pentru Kossuth pe edificiul, unde se află localul societății unguresc. De altcum acest valah sîlbatic, mîncător de Maghiari, este învățator, care se îngrașă din beneficiul patronatului cu unsorea Ungurilor. Avocatul Mihail Bontescu e mai moderat și mai priceput, pentru că a răsturnat încăpăținarea stupidă a lui Olteanu, și acuma vîntul moderat lăgan stegul, care tîlmăcesc pietatea inimilor adevărate, cari simtă lovitură dureroasă.“ — Acest scandalos și obraznică erupere a unui creier amețit de șovinismul sîlbatic kossuthist, merită să fiă cunoscută de totă lumea cetitorilor, ca o nouă dovadă de imoralitatea și absoluta lipsă de cultură a celor dela foile unguresc.

Foc. Din Vlădeni, în comitatul Făgărășului, ni-se scrie, că eri în 30 Martie n., în șura unui locuitor de acolo a izbucnit un foc, care ajutat de un vînt mare, s'a incins repede, prefăcîndu în cenușă 4 case, 10 șuri și 2 grajduri. Cele mai multe din clădirile arse au fost acoperite cu paie.

— o —

Archiepiscopul din Tiflis, Wladimir, a fost chemat la porunca Țarului în Petersburg, pentru ca să dea deslușiri asupra neregularităților, cari s'au ivit în timpul ultim în seminariul prusian din Tiflis, și cari se par a avea caracter revoluționar.

Procesul de presă al „Tribunei“.

Clușiu, 29 Martie 1894.

Raportul special al „Gaz. Trans.“

Azi s'a pertractat înaintea Curții cu jurați din Clușiu, un nou proces intentat „Tribunei“ din Sibiu, pentru poezia „Mihai Vitezul“ publicată în foia Nr. 191 din 1893 al „Tribunei“.

Pertractarea s'a început la 1/211 ore a. m. Acuși au fost d-nii Andrei Balteșu, ca redactor responsabil, și Ion Popa Necșu, ca responsabil pentru tipografia. Tribunalul s'a constituit astfel: br. Szentkereszty președinte; Miko și Fehdenfeld juși votanți; Dr. Pozsonyi procuror, Dr. Ilea apărător și Lehman interpret.

Făcîndu-se formalitățile usitate, s'a cetit poezia incriminată, apoi actul de acușiune, de următorul cuprins:

Onorat tribunal, ca judecătoria de presă!

În foia numărului 191 dela 28 August (9 Septembrie) 1893 sub alăturat al ziarului „Tribuna“, editat în tipografia „Institutului Tipografic“ din Sibiu responsabilitatea lui Ioan Popa Necșu, locuitor în Sibiu, și redactat sub responsabilitatea lui Andrei Balteșu locuitor în Sibiu, a apărut, referitor la uciderea lui Mihai Vitezul, întemplată în 19 August 1601 la Turda, o poeziă iscălită de „Regulus“ și intitulată „Mihai Vitezul“. Această poeziă cuprinde după traducere legalizată următoarele expresiuni:

Muri eroul fără de răsunare.
Ucis de mână silnică, hoțescă,

Și morțea crudă săi indetulesc
Pe lași săi dușmani nu fusă în stare,
Asupra mortului fără apărare,
Se răsună „nobleța“ unguresc!

O, voi tirani! o, viță îngâmfată!
Vă ncredeți azi din nou, dîr o să vină
Asupra voștră ziua de răsplătă.
În câte-au fost române aș dat cu tină
Orbiți de ura voastră neîmpăcată
Aveți azi grije, căci măsura-i plină!

unul din vîrfurile stîncose ale Bucșegilor. Totu mai mare se făcea jîratecul, până ce se ridică o flacăra roșie, din care părea, că sar stele. Logodnicii stau înmărmuriți. Ferestrele caselor vecine încep să se deschide, omenii strigau unii cătră alții: arde pădurea, ba arde muntele! Câni lătrau, cocoșii cântau. Atunci Păuna apucă pe flăcău de umeri, și respingîndu-l departe de dînsa, i strigă: „departe, fugi de aici și te ascunde, căci altfel mor de rușine!“ Inchise apoi ușa și stinse lumina. Cu inima sărindu-i în pept, se uită după Tănase plecînd și pitindu-se în umbră după case, ea vedu încă muntele cum licăria, și se întuneca încet, și ea nu dete nici un răspuns, când veniră s'o cheme să vadă minunea.

Din acea și totu vedu pe Păuna afară din case sarbedă; nu mai rideau buzele, de pe cari sburau așa de lăse glumele și erau totdeauna la răspuns sugitor și cu tăiș. În tăcere își vedea acum de lucru, se simțea însă adesea așa de

obosită, încât era silită să se așeze pe marginea fântanei și cu apă să-și răcorască fruntea. Câte odată își privea, visîndu fața în fântăna, cri, speriată, se uita în sus la Bucșeg. Neașteptat început a se dice, că Tănase ar fi fost în sat; cutare și cutare susținea, că l'a vedu la lumina muntelui în flăcări, că i-a auzit chiar glasul împreună cu cel al Păunei. Când o întreba pe dînsa despre această picături de sudore i se puneau pe frunte, și în jurul buzelor, cari tremurau ușor, când dicea: „Dîr nu era tăcere și întunecut la mine, când ardea muntele?“

Mama Păunei da mereu din cap și dicea, că se vedu felu de felu de minuni în lumea asta ticăloasă. Sosi atunci scirea, că se dedese o mare și crâncenă bătaie, scirea pe care Păuna fu cea din urmă a o afla de astă dată. Ea se duse curîndu acasă, își legă o bocelută, puse mămăligă și o bucată de dovlăcu într'un șervet, și când mama sa o întreba îngrijită unde se duce, i dîse numai: „mă întorc

curîndu, mamă, nu te îngriji despre mine.“

*

Se întindea în murgul serei câmpul de bătaie; mii de morți se vedeau risipiți, cii se rostogolu dîndu-și sufletul, alții, cu capul la pămînt, schiopau de colo până colo. Oastea era tăbărită în jurul unor mari focuri de bivoacă și nimeni nu mai asculta la vaetele, cari veneau de pe câmpul de bătaie. O formă înaltă de femeie se strecura singură printre rîndurile celor, cari zăceau, după ce străbătuse totu lagărul, întrebîndu de Tănase. Fără șială se apropia de prieten și de vrăjmaș, dîndu se bea la unul său la altul, și privea bine pe cei morți. Venise de totu noaptea, și luna lumina acum grîznica câmpă. Mereu umbra fata de colo până colo, ingenunchiîndu când aici, când dincolo, sprijinîndu de peptul ei capul vre-uniua, care își da sufletul, și cîtîndu, pe trupul grîznic schilodite, de nu găsece un inel și o iconiță la gât. Numai odată se dete cu disgust

înapoi, când vedu nisce femei, cari despoiau un mort, și auzi trosnind oșele degetelor, din cari smulgeau inele. O luă la fugă, însă se întorse erăși înapoi și cu tîmă se uită la mort.

Intregul lagăr căduse în adormire, și Păuna totu rătăcea încă în lumina lunei, pe câmpul de bătaie. Din când în când ea chiama încet: Tănase! Adesea i răspundea un gemet, dîr intristată ea scutura din cap, după ce dase să bea suferințului. Începuse să crape de diună și lumina lunei se făcuse mai sarbedă; d'odată vede ceva lucind, și când se apropia, dă de un mort, aproape desbrăcat, dîr care cu mîna, la care se zărea un inel, strinsese așa de tare un lucru ce-i atîrna de pept, încât se vedea, că fusese peste puțină a-i descleșta degetele. Păuna își recunoscu inelul. „Tănase!“ și cu acestu țipet cădu lângă mort, a căruia față, înecat în sânge, abia se putea deosebi. După puține momente Păuna își veni în simțiri; atunci se puse a spăla față iubită și o podidi lacrimile, când

Acestu versu susține, că vovodul Mihai a fost „ucis silnicu“ de „mână hoțescă“ în 19 Augustu 1601, ér mórtea lui nică până astăzi nu e „rêsbu-nată“.

„Asupra mortului fără apărare se rês-bună nobleța unгурescă“, dér „mórtea i erudă“ „nu fuse“ „în stare“ „pe lașii sêi dușman“ „sê-i îndestulăscă“. De aceea se adresază cătră dușmanii sêi lași, cari n'au fost în stare sê-și rês-bune ura asupra mortului fără de apărare, cătră Maghiari, cu următoarele cuvinte: „O voi tirani! o viță îngâmfată! Vê credeți ađi din nou, dér o sê vină asupra vóstră ađi de rêsplată! Orbiți de ura vóstră neimpăcată, în câte au fost române ađi datu cu tină“ și sfișese cu amenințarea: „Aveți de grije, căci măsura-i plină!“

Mórtea sêvirșită de mână crâncenă și hoțescă și până acum nerês-bunată a eroului român ucis fără de apărare, adevăc clandestin, pasagele citate o atribue lașilor dușman ai vovodului Mihai, tiranilor, îngâmfătorilor și încreduților de Maghiari, pe cari îi descrie drept înșitorii Românilor și pe cari pentru tóte acestea îi amenință cu ađi de rêsplată, căci măsura acum s'a umplut. Pasagele citate sunt decă acomodate a agita pe membrii naționalității române la ură în contra naționalității maghiare astfel calumniată și descrise în colorii cu totul contrar adevărului.

Fiind-că ainea 2 din § 172 alu codului penalu opresce agitațiunea unei naționalități la ură contra altei naționalități, am făcutu, pentru pedepsirea delictului comis prin tipăritura acêsta, arêtare nu numai contra scriitorului acestui versu, ca autoru, ci în coformitate cu responsabilitatea normată în §§-ii 34 și 35 ai procedurii de pressă rêmase aici în vigóre, și în contra lui Andreiu Balteșu, ca redactoru responsabilu, și Ionu Popa Necșu, ca editoru și tipăritoru, amêndoi locuitorii în Sibiu.

Persóna autorului nu s'a pututu erua în decursulu cercetării, după cum dovdescu actele alăturate sub 2. Pe timpul când a apêrutu versulu încredințat, redactoru alu „Tribunei“ era Andreiu Balteșu, ér editoru Ioan Popa Necșu.

Pe basa §§-loru 34 și 35 din procedura de pressă, rêmase aici în vigóre, ridicu decă acuză în contra locuitorilor din Sibiu Andreiu Balteșu, redactoru, și Ionu Popa Necșu, editoru, pentru omiterea atențiunii datorite intru publicarea tipăriturii, ce conține faptul de agitațiune la ură în contra naționalității, normatu în ainea 2 §. 172 din codulu penalu și punibilu totu în înțelesulu acestui paragrafu.

Tot-odată rogă cu respectu pe onoratulu presidentu alu judecătoriei de pressă, sê binevoiescă a fixa terminu pentru pertractarea acestui act de acuză, a cita atăt pe acuzatu, cât și pe membrii curții cu

juratu, și în înțelesulu propunerii, ce vovoi înainta, a face dreptu și dreptate.

Clușiu, în 30 Ianuarie 1894.

Vita Sándor m. p.
primu-procuroru.

După cetirea actului de acușatiune procuroru își susține acuză și cere osêndirea acușatorilor. Procuroru i-a rês-punsu advocatu român Dr. Ilea, care intr'unu discursu fórte logicu și obiectivu a combătutu și rêsturnatu tóte aserțiunile netemeinice ale procuroru. Despre aceste vorbirii vovoi raporta mai pe largu.

Verdictulu juraților a fostu, cum sciți deja, condamnatoru. D-lu Andreiu Balteșu e condamnatu la 4 luni închisóre oidinară; I. Popa Necșu la 200 fl. pedepsă în bani și amêndoi la purtarea speselor procesuale; apoi 300 fl. subtragere din cauțiunea fói.

Apêratorulu a insinuatu recursu de nulitate. Aleco.

Colonisări în Câmpia.

Din cele trei milioane flor. votați de dietă pentru colonisări, ministrulu de agricultură Bethlen a cumpêratu moșia dela Șermașu a contelui Teleki János, care are o întindere de 4500 jugêre și s'a vëndutu pentru prețulu de 450,000 fl. v. a. Ni-se scrie acum, că moșia acêsta se parcelază în bucăți de câte 20 de jugêre, cari se voru da coloniștilor în condițiile cele mai favorabile.

Planulu este, ca pe acêsta moșia, care se află în mijloculu Câmpiei și în nemijlocita apropiere de linia ferată Murêșu-Ludoșu—Bistrița. sê se înființeze douê comune nouê de coloniști. Coloniștii voru fi recrutatu dintre Ciangăi și Sécui, căroru statulu le va edifica case, biserici, școle și le va da și banii de lipsă pentru ca sê-și cumpere vite și alte lucruri trebuincioșe pentru economiă.

Locuitorii din Șermașu, ca și alți mulți din comunele vecine, cari toți suntu Români, suntu aduși acum în cea mai mare strîmtóre, căci moșia, din care își agonisau ei traiulu vieței, parte ca mică rëndăș mai alesu ai unor locuri de pășune, parte ca simpli muncitorii, li se ia din mână și se dă veneticilor Ciangăi și Sécui, cari voru fi importați în acelu ținutu curat românescu cine șcie de pe unde.

Românii din Șermașu au înaintatu o rugare la ministrulu Bethlen, cerêndu sê li se vëndă și lor par-

tele din acea moșia. După cum ni-se scrie însê, rês-punsu la acêsta rugare încă n'a sositu, deși s'a înaintatu încă înainte de Crăciun.

Reuniunea de consumu din Blașiu.

Blașiu, Martie 1894.

Stim. D-le Redactoru! Reuniunea de consumu din Blașiu este în timpul de față singura reuniune românescă de acêstu felu în întregă Transilvania; cu dreptu cuvêntu presupun decă, că publiculu românescu se va fi interesându multu de mersulu acestei Reuniuni naționale a nóstre, care urmăresce marea și nobila țință, de-a scuti poporațiunea română de exploatațiunea streinilor și mai alesu a Jidanilor, cari ca pretutindenea în țeră, așa și în miculu nostru orașel s'au încuibatu cu mulțimea și au monopolisatu aprópe întregu comerțulu.

Era de prevêdutu, că întemeiătorii reuniunii voru avê sê porțe o luptă grea, ceea ce s'a și întâmplatu, căci Jidanii printr'o concurență desperată au încercatu sê împedece și sê facă imposibilă Reuniunea nóstră, dér pe lângă tótă a lor încordare, acêsta nu li-a succésu și avem firma speranță, că nu le va succede nică în viitoru.

Suntu aprópe doi ani și jumêtate, de când acêsta Reuniune și-a începutu activitatea sa și suntemu mândri de-a constata, că în decursulu acestui timpu ea nu numai că a învinsu cu bravură greutățile începutului, dér a luat unu avêntu îmbucurătoru, care întrece tóte așteptările nóstre dela începutu.

Blășenii nu au lipsă de-a călca în boltă streină nică-odată, căci în bogata și bine asortata boltă a reuniunii lor de consumu găsescu tóte cele de trebuință, începêndu dela cele mai ordinare articule trebuincioșe pentru plugari și până la cele mai fine și elegante stufe, îmbrăcăminte și articule de salonu. În totalu, mărfurile din prăvălia reuniunii nóstre de consumu rês-presentsu unu capitalu de vreo 50,000 fl. v. a., va sê dăcă în privința bogăției prăvălia nóstră, deși tineră încă, póte sta față cu prăvăliile cele mai de frunte din ori-care orașu mare din țeră.

Amu putê dice cu dreptu cuvêntu, că prin înființarea acestei reuniuni, Românii din Blașiu au sêvirșitu unu faptu, care în privința ródelor sale binecuvêntate întrece póte pe tóte celelalte. Pe când înainte eramu lăsați la discrețiunea unor speculanți armêno-jidani, cari ne vindeau tóte mărfurile cu unu prețu pipêratu, astăzi aceleși mărfuri se vëndu în tóte prăvăliile Blașiuului cu prețuri aprópe pe jumêtate mai mici ca înainte. „Consumulu“ nostru nu are scopulu de-a face specule și de-a jăfui pe

consumatorii, ci elu are chiamarea de-a ajutara poporațiunea, punêndu-i la îndemână mărfuri bune și cu prețuri creștinesc. Lucru firescu, că în fața acestei concurențe, ne-guțătorii streini încă au fostu siliți sê sloboda prețulu mărfurilor lor și de aci vine efinătatea generală, ce o vedem astăzi în prăvăliile Blașiuului.

„Consumulu“ nostru — așa se numesce pe scurtu prăvălia reuniunii nóstre de consumu — și-a și câștigatu unu nume frumosu, așa că astăzi vreo 30 de ne-guțătorii dela sate își asorteză prăvăliile lor totu numai cu mărfuri procurate dela „Consumulu“ din Blașiu.

Intemeiătorii reuniunii cu dreptu cuvêntu se potu felicita, căci prin marea reducere a mărfurilor din prăvăliile Blașiuului au câștigatu atăt pentru sine, cât și pentru marea masă a consumatorilor folóse de mii de florini. Cu ocașiunea adunării generale a acționarilor, ce s'a ținutu la 1 Martie n. c., s'a constatatu pe lângă aceea unu venit curat alu anulului trecut în sumă de 684 fl. 59 cr. Din aceștia 112 fl. s'au adausu la fondulu de rezervă, care acum este de 1259 fl. 71 cr.; 449 fl. s'au împărțitu ca dividende între acționari, cari după capitalulu lor acționar u primitu o dividendă de 5%, ér restulu s'a împărțitu consiliulu administrativu, comitetulu de supraveghiare, conducătorulu și celualaltu personalu.

Vedem așa-déră, că întreprinderea nóstră a avut succésu și sperăm, că în viitoru va avê încă și mai mare. Românii ar face unu mare bine, decă ar imita exemplulu nostru, căci acesta e singurul mijlocu de-a ne scăpa de liftele jidovesci. Decă Românii ar fi solidari, decă ei ar fi întotdeauna conduși de nobila însuflețire de-a se sprijini împrumutatu și decă pe lângă aceea ar avê și o dosă mai bună de abnegațiune în interesulu cauzei, noi am putê sê ne smulgê de sub jugulu speculanților steini în scurtă vreme. Din nenorocire însê avem chiar și aici, în jurulu Blașiuului, ómenii cu earte, ba chiar și preoți și învățatorii de-ai noștri, cari, după cum nu numai odată am avut durerea de-a mê convinge, nu facu nică o deosebire între aceea, decă banii oru trecut în mâna streinilor, ori a Românilor. Vinu la Blașiu și în locu de a merge la „Consumu“, căruia au a datori atâtea binefaceri, intră în boltă, ce-i stă înaintea nasului, fără de-a ținê sêmă, decă acea boltă este jidovescă, armenescă, ori românescă, pentru-că înaintea lor totu este, fiă cum va fi, numai boltă sê fiă. Și ast-fel se întâmplă, că unii dintre conducătorii poporulu nostru, în locu de-a lumina pe bieții ómenii și a-i îndrepta pe căile cele bune, învățându-i sê fiă cu luare aminte cui își dau creștării lor, premergú înși-și cu exemplu réu și după ei duc pe mulți alți nepricepsu.

vêdu, că amêndoi ochii și nasulu primiseră o gróznică tăietură, dér vêdu însê, că sângele începe éráși sê curgă. Acum era sigură, că iubitul ei încă nu murise, și se grăbi a-i rêcori buzele, dându-i sê bea, și a-i lega rânile cu ștergarulu ei. Unu lungu suspinú eși din peptulu lui, și când auđi, că-lu strigă pe nume, ridică mâna și pipă fața Păunei. „Păunica mea!“ dîse elu cu unu glaslu, ce abia se auđea, „lasă-mê sê moru aici, sunt orb, de ce mai suntu eu bun pe lume!“

— „Nu, nu,“ strigă Păuna, „ești logodniculu meu iubit, și vrêndu Dumneđu, bărbatul meu, în curêndu! Dêr tacă acum, tacă!“

Multe și lungi sêptemâni trecuă din acea diminiță, sêptemâni în cari Păuna nu se mișcase și și nópte de lângă patulu lui Tânase, și neobosită îl îngrijise. Într'o đii, ómenii din satú vêdură venindú pe drum doi călători: unu orb în manta soldătescă, cu crucea de onóre pe peptu, și o fată, care-lu ducea de mână și cu surisú veselú dîcea cătră trecătorii: „Iată-mi logodniculu:

Unu vítêzú, vedeti semnul pe peptu!“

— „Și pe obrazu!“ adăogă Tânase suspinândú. Nică odată nu fusese nuntă așa mare; de aprópe și de de parte se adunase lumea și căia pe Păuna cea trumósă, care lua pe orb. Ea însê era veselă și ridea tuturorú dîcêndú: „Sunt mândră! am unu vítêzú de bărbatu! și slavă Domnului, că suntu voinică și potú sê muncescú pentru amêndoi!“

Muntele însê, pe care lumea îl vêduse ardêndú, se numi Pétra-arsă, căci ciobanii și vênătorii, cari urcaseră după capre negre, jurară, că au găsit acolo stânci prefăcute în carbuni.

Dela ședêtoare.

De A. Vlahuță.

E o sêră liniștită de tómnă. Pe unu tolu întinsu afară dinaintea coșarului ne-am strînsu câți-va băețani din satú sê mai ridemú cu cele fete, și fiind-că mânile ni-sú slobode, desghiocâmú bucurosú păpușoi lui badea Niculae Pinte, că-i românú de trêbă și-i sãritorú și elu la nevoile nóstre.

— Șeđi mamă Dumitro, și pune și D-ta mâna pe știulete, că de aceea-i ședêtoare, ori vrêi sê ne zugrăvesci?

— Ei bată-te, că deșteptu te-ai mai alesu... fă mai haisú Marando, ia împinge hobarocu cela 'ncóce, măi șică... încetu sê nu dai de șugubină.

— Da Nică nu vine?

— Îi dă strajă la primăria.

— Auđi, mamă Dumitro, ce spune Iie, că ci-că „la stejaru“ suntu staffi.

— Apoi, orú fi, draga lelii, ce te prinde pe tine mărirea?

— Ia mai tăceți mē, ce dracu vê totú hliziți? Cum va fi stafia aceea, mamă Dumitro, d-ta ai vêdu'to vr'o dată?

— Firesce c'am vêdu'tu.

Ea ride șiretu. Toți tăcemú chiticú și ne uitâmú țință în ochii ei mari și blândi; luna-i bate dreptú în față.

Frumósă trebue sê fi fostu mama Dumitro în đilele ei. Ea șcie bine ce vremú noi și-i place sê povestescă; nu credú sê mai fiă cine-va pe lume, care sê potă povesti ca ea; totú ce am auđitu din gura ei mi-se pare c'am vêdu'tu aevea.

— Îi multu de atuncu, eram fată așa ca de vr'o opt-spre-đece ani, și slujiamú la boeru celú bătrânú, în casele vechi... Voi nu le-ai apucatú; și aveamú și eu, chipurile, unu ibovnicú în satú... Ce te uiți așa picuile? Veđi-ți de trêbă, ce ascuți tu la vorbele nóstre?...

Sêra, după ce se culcau toți, eu mē

duceamú binișorú în pridvorulu din spatele casei, și stamú acolo la ferêstră, până când zãriamú pe Ionu; elu sãria gardulu și venea tiptilu prin fundulu grădinii, ca sê nu îl simțá cãni.

Intr'o sêră, ședeamú la ferêstră și-lu așteptamú. Era lună, și umbra casei se întindea ca de aici până 'n pórtă; cum stam așa, odată mi-s'a părutu c'am auđitu ceva șcîrșindú, m'am uitatu la cumpăna fântânii cređêndú, că póte bate vântulu; da unde se pomenesce? nică frunđu nu se clătina, ș'atuncu mi-am adusú aminte, că sub pridvoru, chiar sub locul unde stamú eu, era pivnița... mai sciți? đicu, póte umblá cine-va la pivnița; și dau eu sê mai uitú, da cam cu frică... Dómne, uite par'că îl vêdu... unu cîohodarú naltú, chiposú, eșise din umbra casei, și unde pășia falnicu...

— Ce 'i cîohodarú mamă Dumitru?

— Ei ce sê fi? Unu cîohodarú...

unu slujitorú domnescu... străluciau freturile pe elu, de-ți lua ochii, și par'că plutia pe-o apă, așa mergea de linu, — l'am vêdu'tu bine cum a eșitu din umbră, și de ce se depărta în bătaia lunei, creșcea totú mai înaltú, mai înaltú, până ce nu s'a mai deslușitu dintre copaci... tremuramú ca varga; nu șciu câtú oiú fi statú așa, cu ochii țință,

De aci se esplică, pentru ce în micul nostru orașelul comerțul a ajuns aproape exclusiv în mâna Jidanilor, care de pe spinarea Românilor și-au făcut stare și avere mare. Dacă Românii nu i-ar fi sprijinit și dacă ei ar fi îngrijit a se folosi de proprii lor neguțatori, Blașul astăzi n'ar fi atât de jidivit, precum este. Ba chiar și astăzi, când avem propria noastră reuniune de consum, care ne oferă atâtea avantajii și căreia îi datorim atâtea recunoștințe, vedem că stau deschise încă multime de prăvălii streine, care dacă n'ar fi cercetate și sprijinite de Românii, nici trei luni de zile nu s'ar pute susține.

Ar fi timpul, ca să stringem și noi odată legăturile dintre noi, căci pe cât timp vom orbeca risipiți unii într-o parte și alții într'alta, nu putem spera să scăpăm de sub jugul speculanților streini.

E.=u.

Meseriași din România și esposițiunea lor viitoare.

La 14 Martie c. s'au împlinit 12 ani, de când s'a constituit în mod definitiv asociațiunea de meseriași numită *Societatea cooperativă centrală*, din București, al căreia președinte este dl. *D. C. Butculescu*, neobositul sprijinitor al industriei naționale din regatul român.

De atunci începând comerțul și industria națională a României au luat un avânt foarte înbucurător; pe când în 1881 abia se aflau în București 3-4 societăți de meseriași, în provinciile abia decât găsi ai ic-colea câte una, astăzi numărul lor a crescut așa de tare, încât numai în București se află în timpul de față peste 80 de societăți române de meseriași, în județe câte 3, 4 și 5, ba în unele chiar câte 10 și 15 asemenea societăți înființate toate din inițiativă privată.

Mulțumită indemnului, îmbărbătării și ocrotirii acestor societăți, industria națională a României, sprijinită fiind după cuviință și din partea statului, se găsește astăzi pe-o treptă neasemnată mai înaintată, ca înainte cu 12 ani. Pe când atunci mai toate atelierile de meșteșuguri se aflau în mâinile streinilor, mai ales însă ale Jidanilor și Nemților, astăzi locul lor îl ocupă în mare parte Românii, care au început și ei a îmbrățișa cu căldură comerțul și industria, pe care terenul mult din ei s'au ventat la stare și avere însemnată.

Făină, aluat, scrobela albă, paste făinoase și alți mulți articoli de asemenea natură se aduceau din Viena și din Pesta, și vinurile fine, cognacul, conservele etc. se aduceau din Franța. Astăzi toate acestea și alte multe asemenea lor se fabrică în România de industriași români. Cu 12 ani înainte pantofăria mai nici nu era cunoscută de Românii, și cismăria din România nu cuteza să se pună de-o potrivă cu cea streină. Astăzi lucrul stă cu to-

tul alt-fel: pantofăria și cismăria română poate sta față cu ori-care pantofăria și cismăria streină.

La acest înbucurător progres mult au contribuit, fără îndoială, diferitele congrese ale meseriașilor și expozițiunile, ce din timp în timp s'au aranjat din partea societăților cooperative din România.

O alt-felie de expozițiune se va aranja în București și în toamna acestui an. Ea se va deschide la 14 August și, după pregătirile ce se fac, putem conchide, că ea va fi cea mai impunătoare dintre expozițiunile de acest soi, aranjate până acum în România. Vor fi reprezentate la expozițiune industriași din toate județele țării; în Braila, Iași, Alexandria etc. s'au organizat întruniri, unde se va discuta modul cum are să fie reprezentată județul lor la această expozițiune.

Aprópe pentru fiă-care țară sunt anumiți comisari însărcinați a reprezenta interesele acestei expozițiuni. Din Franța s'au insinuat deja de pe acum peste o sută de industriași, care vor să ia parte cu produsele lor la expoziția din București; din Austria a mers anume la București un reprezentant al mai multor fabrici, pe care le-a insinuat, că voesc să participe la expozițiune. Se asigură, că și Turcia va fi reprezentată la expozițiune prin un grup de industriași, și din Macedonia vor figura cu produsele lor mai mulți industriași, între cari renumiții argintari macedonenii vor ocupa, de sigur, un loc de frunte.

Expozițiunea se va ține în marea grădină Cismigiu din București, care prin frumusețea ei poate rivaliza cu ori-care alte grădini din streinătate. În decursul expozițiunii se va ține și un congres internațional al fabricanților de făină. Președinte al expozițiunii este dl. *D. C. Butculescu*. Doritorii de-a lua parte la această expozițiune sunt rugați a se înscința cât mai curând, arătându tot-odată și numărul de metri pătrați, ce doresc a ocupa în locul expozițiunii.

Școlile române din Transilvania și Ungaria.

Un profesor de peste munți, dl. *I. G. Neamțu* face următorul studiu de mare interes asupra școlilor noastre:

Dincolo de munți, în Ardeal și Banat, apoi în părțile răsăritene ale Ungariei, pe Crișuri, în Selagiu, în părțile Sătmărene, și în Maramureș, după statisticele oficiale ungurești, locuiesc 2,960,000 Români. — Ungurii, în sacra îndeplinire a misiunii lor, tot-déuna au redus numărul națiunii române în favorul celei maghiare, prin maghiarizare de nume. De un timp încôce însă maghiarizarea numelor se practică pe o scară de totu întinsă. Știu sigur, că țeranii, peste totu locul în re-

gistrile de contribuțiuni și în ori-ce alt fel de registre și la toate autoritățile, sunt trecuți cu nume maghiarizate, de ex: Gheorghe Meșterul = Mester György, Ilie Negruț = Fekete Ilyés, Grigore Sasu = Szász Gergely, etc.

Eu, născut Ardelean, pe când s'orta m'a aruncat în mijlocul celor mai aprigi șovinisti unguri, — din orașelul aprópe curat unguresc Aiud, ai cărui locuitori, în unele calități, întrecu chiar și pe Turdeni, adese-ori a trebuit să vedu și să audu schimonosiri de nume, ba ce e mai mult, mie chiar m'ă diceau „Némethi“ făcându-mă în nescirea lor nobilă, prin „i“ acela final.

Ca să se potă face însă o idee mai clară de aproximativ adevăratul număr al locuitorilor Români în țările de sub coróna S-tului Ștefan, imi permitu a estrage câte-va date din raportul Ministerului Cultelor și instrucțiunii publice din Ungaria asupra stărei instrucțiunii pe anul școlar 1890—1891, raport, care după obiceiurile lor, a fost prezentat spre aprobarea Corpurilor legiuitoare și care chiar din această cauză ar trebui să conțină lucruri demne de credință.

Numărul tuturor locuitorilor din țara ungurescă, pe un teritoriu de 280.399 chilometri pătrați, după recensământul făcut la anul 1880, se urcă la cifra de 13,749,603; în acest număr însă nu se cuprinde populația din Croația, Dalmația și Slavonia, pentru-că aceste ținuturi, din punctu de vedere al instrucțiunii, formează un teritoriu cu totul deosebit.

Numărul total al copiilor obligați de a urma școla primară în țara ungurescă, a fost de 2,524,569, adică $\frac{18}{36}$ procente din numărul total al populațiunii.

Acum, lăsându la o parte numărul copiilor unguri, nemți, slovaci, serbi, croați, ruteni, ovrei (care de alt-fel după limbă sunt considerați, ca unguri curați) etc., cela al Românilor e indicat prin cifra de 399,568 obligați a urma școlile rurale; la care adăugându: 191 studenți universitari, 36 elevi ai școlei comerciale, 590 elevi ai școlei profesionale, 4152 elevi ai școlilor secundare, toți aceștia dau cifra de 404,537, fără să se mai pună în socotela numărul celor ce urmează pe la diferitele școle unguresc și nemțesc: așa, față cu socotela lor de $\frac{18}{36}$ din populațiune, ar da numărul de 7,427,299 suflete românesc.

Asta, bine înțeles, după datele lor, care, după cum diseu mai sus, ar trebui să fie adevărate.

Admițându însă, că precum în toate cele bune, Românul din firea lui, așa și în copii e spornic, în totu casul numărul Românilor de dincolo, se urcă cu mult mai mult, — peste cifra de aprópe 3 milioane.

Asta, în ceea ce privește numărul populațiunii.

Acu potu să amintesc și una din nefericirile poporului român din țara ungurescă, anume împărțirea lor în două confesiuni: uniți, și greco-catolici, și ne uniți și greco-orientali, faptu care merită totu atențiunea relativă a istoria acestui popor.

Corpul națiunii române din Ungaria dér, care în limbă, portu și datini e unu și nedespărțit, în cele religioase e împărțit în două părți, din care cauză adese-ori provin separări și în alte afaceri, bine înțeles, spre dauna întregului. Las-că mulțimea preponderantă, poporul, séu după cum i se dice dincolo „nația“, nu scie de câtu forte puțin de aceste separări, cu atât mai separați sunt însă capii bisericesc, conducătorii numărului românesc, în afacerile culturale de acolo. Forte rar se potă vedea, ca ei să se înțelgă în afacerile cele mai de viță ale națiunii, în afacerile culturale.

Românii greco-catolici au un Mitropolitu la Blașiu, care își are consistoriul séu; apoi mai au Episcopi cu consistorie diecesane la Gherla, Oradea-mare și la Lugos. Românii greco-orientali de asemenea au Mitropolitu la Sibiu și Episcopi la Arad și Caransebeș. Acești capi cu consistoriile lor, portă grije de cultul religios

moral al credincioșilor lor, avându în fiă-care comună câte unu séu mai mult preot, care pe lângă împlinirea serviciului divin și a ceremoniilor religioase mai au și datorința de a preda elevilor școlilor din comunele respective instrucțiunea religiunii lor. În fiă-care comună au una ori mai multe biserici și o școlă cu unu séu mai mult învățători.

Până acum 194 de ani nu se găseau urme de școle rurale pentru Românii din Ungaria de aci, pentru-că în urma legilor din *aprobatae constitutiones*, țeranul român n'avea altă favore, decâtu *plata muncii sale*; națiunea română și religiunea ei au fost declarate *numai ca suferite, până ce va plăcea stăpânilor*. Românul nu-i era iertat să aibă școlă, nici să-și trimită copiii la școlă (Veđi părți alese din Istoria Trans. de G. Bariț. Vol. I).

Cu toate acestea însă urme de ceva școle mai ne însemnate totu se găseau, dér numai prin orașele mărginașe cu regatul român anume în Brașov, Sebeș și pe aiurea, și călugării mănăstirilor și preoții mai zeloși țineau cursuri de învățământ, ca să introducă în citire și cântări pe viitorii cântăreți bisericesc.

Iată însă o nouă rază de lumină!

Incerările de convertire a Românilor la catolicism sunt foarte vechi, dér până la reformațiune, fără nici un rezultat.

Bieții Români din véculu al 18-lea! În Transilvania catolicii predominau asupra familiilor românesc cele mai alese, în Banat Serbii încorporau diecese întregi de români ne-uniți, și în Muntenia a 6-a parte din teritoriu, cu multele mănăstiri se aflau în posesiunea Grecilor, și în bisericile acelor mănăstiri serviciul d-geescu se celebra grecesce, întocmai ca și în Banat, slavonesce.

Introducându-se reformațiunea, catolicismul se vedu în pericol și încordându și toate puterile, țintesc asupra Românilor din toate țările pe unde ei locuiau.

În regatul român de aci, pe atunci numai Principate, nu-i succese de fel; însă asupra Românilor din Ungaria și mai ales asupra celor din Transilvania, nu în zadar și-au aruncat privirea.

*

Românii transilvăneni aflându-se asupriți de domnia Ungurilor, în speranță, că voru mai înceta suferințele, și de altă parte propaganda catolică promițându-le totu ce e în lume, cunoscându, că însăși casa domnitoare căreia îi erau supuși, era cea mai mare protectoare a catolicismului, o parte din ei la anul 1698, s'au învoit să se unescă cu Roma, recunoscându dreptu capu vécutu al bisericii pe Papa Romei. După această unire, de și cele mai multe promisiuni au rămas numai pe mult răbdătoare hârtie, totuși Românii uniți acum au putut să-și ridice școle, și din când în când câte unu unde și unde se mai apuce și câte o funcțiune a statului.

Îndată după proclamarea unirei, Mitropolitul Atanasie începe a îngriji de școle, faptu ce se vede forte bine din împrejurarea, că a editat o „*Bucovina*“, cea dintăiu cunoscută până aci; și în canonul al 2-lea datu de același Mitropolitu, la 14 Decemvre 1700, se dice: „*Diacii*,¹⁾ care voru vrea să se preotească, mai nainte trebuie să mergă la protopopu să-și ceră carte; să scie Psaltirea pe înțelesu, glasurile și toate tainele bisericii; și până nu voru sta la mitropolie 40 de zile, până atunci Vlădica se nu-i preotească!... de unde se potă deduce, că ic-colo era câte o școlă pe la sate, séu celu puțin prin oraș școle așa numite bisericesc, în cari diacii se pregăteau pentru cursul preoției, care cursu apoi ținea 40 zile la mitropolia din Alba-Iulia.

Impărătesa Austriei Maria Teresia, cea dintăiu, care a început a face bine mai mulțor Românilor, la anul 1761, primi propunerea baronului Adolf Bucow, co-

¹⁾ 1. Cărturarii, și numiți logofeți, notari, canceliști, etc., și după poporul din Transilvania toți cei ce învăță carte (elevii, studenții) cari încă nu ocupă nici o slujbă.

într'acolo, că numai și am vécutu întorcându-se încetu din grădină; luna îl bătea în față și ochii îi sticleau ca de mătă, avea o barbă lungă până la brău, și mergea dreptu milităresce, stă abătutu puțin la fântână, și a statu așa în loc, par-că vroia ceva, apoi și a pornitu și l'am vécutu cum a intrat în umbră, am auditu ușa dela pivniță scărțindu binișor, sciamu că e tot-déuna încuiată... în séra aceea n'am mai așteptat pe Ionu, m'am dusu să mă culcu, și totu noptea m'am gânditu la ciohodar și n'am închis ochii până în diuă, de frică...

A doua și i-am spus boerului, că au stăie casele, și boerul a datu din capu și a disu, că scie...

— Și ore dela ce să se tragă asta, mamă Dumitră?

— Apoi, mă băeți, când se ridica o casă mare înainte vreme, se lua umbra unui om și se pune în zidu, ca să fie casa trainică...

— Cum i-se lua umbra?

— Ia bine, venea un om bun-óră de se uita cum se clădesce, ș'atunci un meșter se dedea binișor pe la spatelul și i măsura cu sfóre câtu i-se lungea um-

bra pe pământu, și i tăia lungimea și o culca în zidu...

— Ei și?

— Și omul acela până într'un an muria, și se făcea strigoiu, și venea în toate nopțile de și lua umbra de unde a fostu pusă, și se plimba în preajma casei, ș'apoi și își ducea umbra la locu și se făcea nevécutu...

— Da eu am auditu, că vine noptea la omu, când dorme, și i suge sângele strigoiulu.

— Ași, astea-su vorbe de-a omeniloru.

— Și nu mai poți adevăratele să-lu gonesc dela casă?

— Da de, te duci la biserică și desgropi mortulu, care se face strigoiu, și i bați un țărșu dreptu prin inimă, și numai așa scapi de elu... Hai, fetelor, sculați, că-i târșiu... ia 'n auditi cântă cocoșii.

A trebuit să le ducem noi pe acasă că li-era frică. Și mereu le speriam: „Mita stafia“.

— Măne séra la părintele Vasile... da să ne mai spui, mamă Dumitră.

— Las-că vă spui, n'aveți grijă... nopte ușurică.

mandantul general al Transilvaniei, ca să înființeze pe lângă frontierele Transilvaniei mai multe regimente de grăniceri. Dânsa aprobă planul generalului, și în cursul de patru ani (1762—1766) înființă rând pe rând în Transilvania trei regimente de grăniceri români și alte trei regimente de secui²⁾.

Intâiu regimentul de grăniceri români s-a înființat de-a lungul Carpaților de miazăzi ai Transilvaniei, și s-a început în districtul Brașovului, numit țera Bârsei, trecea peste districtul Făgărașului, numit țera Oltului districtului Sibiului și alu Orăștiei și se termina în comitatul Hunedorei numit țera Hațegului. Colonelul regimentului se afla în în Orlat, er subcolonelul în Hațegu.

Alu doilea regiment de grăniceri români era compus din populațiunea, ce mai de mult forma districtul Năsăudului, er astăzi comitatul Bistrița-Năsăud în partea nord-estică a Transilvaniei. Colonelul acestui regiment era în Năsăud, er subcolonelul în Feldru.

Alu treilea regiment de grăniceri români era unu regiment de dragoni răslătit prin centrul țerei, care din cauza asta, la anul 1772, fu redus numai la patru escadrone încorporate la regimentul secuesc de cavalerie. Comandanții acestor escadrone erau 1.) la Dejan lângă Făgăraș; 2.) la Dobra pe Mureș; 3.) la Teiuș pe Mureș din sus de Alba-Iulia și 4.) la Agribici lângă Șeica pe Târnava mare.

Numai decât după formarea acestor regimente de grăniceri români, s-au înființat unele școle, și anume:

În regimentul I s-au înființat cu cheltuiala statului așa numite școle capitale (Hauptschulen) la Orlat, Hațegu și Vaidarece, precum și altele în Vadu, Șinca, Ohaba, Mărgineni, Copăcelu, Dejan, Tohanu, Vestem, Cujir și Vițel, cu totul 13 școle pe teritoriul acestui regiment.

Pe teritoriul regimentului alu II-lea însă la anul 1763 se fondă în Năsăud o școală centrală, și între anii 1770—1775 alte 5 școli mici în Năsăud, Zagra, Telciu, Sangeorgiu și Monoru, er la 1783 una în Borgo-Prund.

Pe teritoriul regimentului alu III-lea român de graniță, încă s-au înființat atunci unele școle; regretul însă, că n'am putut afla datele relative.

În anul 1779, își termină studiile la Roma cel mai genial și mai zelos fiu de atunci al scumpei noastre națiuni, Dr. George Șincai. La întoarcerea sa din Roma, a stat unu an de zile în Viena, ca să asculte metodică și catechetica, adecă să învețe arta de a propune, căci el vedea foarte bine, că metoda face pe învățător, și că fără metodă, învățătorul fiă chiar și cel mai învățat dintre muritor, puțin folos aduce.

Esemplu foarte bun a dat el prin această celor, cari doresc să ocupe funcțiuni de învățător, revisor și inspector școlari, ca mai întâiu să învețe bine diferitele metode și numai după aceea să se amestece în trebile învățământului.

După trecerea unui an, Șincai veni la Blașiu, unde deja prin buna-voință împărătesei Maria Teresia, era înființat unu liceu, conform normelor de atunci, constatator din 6 clase, dintre cari în cea din urmă se făcea cursul de psihologie și logică până la anul 1831, când, înființându-se și catedrele de istorie, algebră și geometrie, de științele fizice la cari se înțelegea și chimia, s'a mai adăos încă o clasă.

Sositu la Blașiu, numai decât obținu postul de director al școlilor române din Transilvania, în care calitate a petrecut 12 ani. Aici Șincai a fost într'adevăr la locul său; a lucrat mai multe cărți școlastice, a înființat vr'o trei sute școle, bine-înțelese cu încuviințarea umanului împărat din Viena, Iosif alu II-lea. Și e de mirare, cum a fost în stare să înființeze într'unu timp relativ atâtu de scurtu, unu număr așa de însemnat de

școle mai ales, decât vom lua sémă de împrejurările în cari s'au înființat aceste școle, atunci trebuie să admirăm pe fondatorul lor. Pentru-că, se nu se uite, că timpul de 12 ani, cât a fost Șincai directorul școlilor românești, coincide întocmai cu epoca unei rescăle din cele mai crâncene, cu revoluțiunea lui Horia. Astfel Șincai trebuie să fi înființat cele mai multe școle chiar în decursul acelei revoluțiuni.

Mai bine ne voru spune însă însesși școlile din Bucium-Șeasa, Strâmbul, Săcădate, Avrig etc. etc., multe înființate chiar prin ordinu dela Curtea Vienei.

Acesta este începutul școlilor românești sătesci din Transilvania. Așa der, mai întâiu s'au înființat școle pe lângă unele mănăstiri, apoi prin orașele din apropierea României, după aceea prin comunele militarizate și în fine pe timpul revoluțiunii lui Horia, adecă sub domnia împăratului Iosif alu II-lea. Comunele nobile, adecă acelea ale căror locuitori erau scutiți de iobăgie, precum și cele din așa numitul fondu regiu, adecă din scaunele (districtele) sătesci, precum din apropierea Brașovului, Sibiului, Sebeșului și Orăștiei, numai de atunci în cōce au început să facă școle.

Românii transilvăneni de pe așa numitul pământ alu nobililor, adecă iobagii, nu aveau școle, și nici nu le era permis să înființeze, pentru-că după cum diceau despoții lor: — iobagii, numai atâta timp voru fi plecați, bun de muncit, fără pretensii, recunoscători — cătră sbiri, — mulțumiți cu sōrta ca viermele din rădăcina hreanului, câtă vreme voru fi proști, neînvețați, legați la ochii minții și timpți de greutate și necasurile traiului; de îndată însă ce ar prinde să se lumineze prin învățatur, îndată ce ar veni la cunoștință, că și ei sunt omeni, ca și nemeșii, (boerii), îndată ce ar sci, că și ei sunt făcuți din același pământ cu boerii, și îndată ce ar sci citi vorbele:

„La D-zeu nu este părtinire, — și —
„cându ăse gōte am dăsu: 6re care este im-
„păratul său ostașul, bogatul său sōracul,
„dreptul său păcătosul?“ — Și „Ori câtu
timpu Românii vei fi, nu te teme că-i peri!“
— Sēu:

„Destēptă-te Române din somnul celu de mōrte,
„In care te-adēnciră barbarii de tirani!“
îndată ce ar veni la cunoștință de sine, va lăpăda jugulu iobăgesc câtu colo și va dice: tragă în elu cei ce l'au croitu!

Din această cauză fereau pe iobagi de carte, ca de ciumă, de școlă ca de bōla cea mai rea.

(Va urma.)

Literatură.

În editura tipografiei „Aurora“ A. Todoran din Gherla, a apărut: *Lira Sionului, sēu Cântarea sērbătorilor*. Poesii religio-morale, lucrate după S. Scriptură de Aron Boca Velcherianulu, proprietar, curatore primu, jude și perceptor de dare alu comunei Velcheriu. Cu o precuventare de George Simu. — Broșura, de 98 pag., conține în totalu 42 poesii. Prețulu 25 cr.

Arta de a trăi de Stugau, traducere ilberă de Ieronim G. Barițiu. Acestu escelent și prea instructiv opu, care pentru tōte împrejurările vieții ofere bogate consolațiuni și învățaturi, se pōte procura dela librăria Ciureu din Brașov, cu prețulu de 50 cr.

Din viața economilor.

De Maro.

Iubite plugarule!

Sănătate ție! Tu te plângi și te vaeri că bucatele, vitele și celelalte rōde ale câmpului sunt foarte ieftine, și că așa n'o mai poți duce, trebuie să iai lumea n capu! Cum te plângi tu, totu așa se plângu încă, mulți țeran din tōte unghiurile țerii; și pentru aceea se și facu tōte încercările de a îmbunătăți cultivarea pământului și de a scăpa de lipsă.

Lipsa, iubitul meu plugar, te învață a te ruga, der lipsa te învață, așa lu-

ora. Ce e dreptu, prețurile pentru produsele economice au scădut foarte tare și țeranulu trebuie să vândă multe, pentru-că se pōtă ajunge la vre-o doi bani, însă și aceea este adevăratu, că omulu își pōte ajuta. Unii dicu: Faceți-ne legi, cari să ne scape de lipsă; alții se unesc, ca împreună să lupte în potruva lipsei. Forte diferite sunt cărările, pe cari pășind, s'ar putē încungiura multele năcasuri. Și tu de bună sémă mă întrebă acum pe mine, că ore eu ce gândesc?

Eu, prietine, dicu atâta: decât ești în lipsă, lucră ca să scapi de ea! Decă până acuma ai secerat cinci până în deuce cențenare (măși) de sēcară de pe unu juger de pământ, atunci fă, ca să poți seceră de acum înainte deuce până n două-deci de pe elu! Cu unu cuvēntu, fă-ți prietine, mai întâiu datorința și nu striga după ajutorulu altora! Țeranulu leneș, care lucră fără ordine și numai ca să-și plătescă urechea, trebuie să se prăpădescă.

Trăim într'unu timp, în care domnesc deosebite invențiuni sēu descoperiri, mișcări mari în lumea industrială și comercială, și tōte aceste a schimbătu cu totul mersulu lucrurilor de mai înainte. S'a schimbătu cu totul neguțătoria, comerțul și industria, și chiar așa se facu mari schimbări și în viața economică. Săditulu, secerișulu, gunoiulu, prăsitulu vitelor, pomăritulu și alte multe de ale economiei, ceru cu totul altă deprindere, ca în timpurile trecute. Și tu iubite prietine, trebuie să-ți însușesci și să-le câștigi tōte aceste cunoștințe, pe cari le potfese timpul de astăzi. De nu o vei face asta, de bună sémă, că trebuie să te prăpădesci!

Deci ascultă-mē: Fă, ca după unu lucru împreunat cu mai puține cheltuieli, să ai câștig cu multu mai bun și mai multu, ca pân' acuma! Intocmesce-ți cum se cade economia! Dă la o parte totu ce e nefolositor și înlocuesc-lu cu ceea ce e bun! Pōte că nu ești destul de cruțator, apoi nu-ți ții în grajdū vite bune, nu grijesci de ele, nu le nutresci cum trebuie; atunci de bună sémă, că nu poți ave nici gunoiu bun, nici lapte bun și destul, și nu-ți poți prăsi nici vite frumose. Tōte acestea trebuie să le îndrepti, căci de altcum te vei chinu înzădar și nu vei ajunge la nimic. Înveță ori câtu de bătrân ești, înveță! Deschide-ți ochii, privește în jurulu tēu, caută cum facu alții și apoi fă așa, cum veți că-i bun!

Eu aceste puține sfaturi ți-le potu da și credu că le vei urma, de-ore-ce ți-le dă unu binevoitoru prietinu,

Stanu Pățitul.

EDUCAȚIUNE.

Educațiunea în Anglia.

În numărulu din Martie alu revistei „Convorbiri literare“, o Româncă din Londra publică două scrisore din cari reproducem pe a doua, fiind de unu deosebitu interesu mai alesu pentru cercurile noastre didactice:

În opoziție cu întinsulu imperiu din răsăritulu Europei, Anglia face totu ce pōte pentru instruirea poporului. Tendința e, ca să nu fiă omu în Anglia, care să nu scie a ceti și a scrie, și cine scie atâta, scie tot-déuna ceva mai multu, pentru-că nu există școlă, în care să se învețe numai a ceti și a scrie. În ce privește Londra, probabilu, că nu s'ar înșela cine ar crede, că mai tōtă lumea din ea scie să citească și să scrie. E unu lucru foarte ordinaru să veți pe o bucatăresă cu gazeta în mână; pe măturătorulu, cetindulu la colțulu stradei; nici nu mai rămâne vorba despre birjari: câtu despre sergenți (policemen), apoi, dēu, ei sunt cele mai impunătoare ființe din Londra: se primblă în susu și în josu cu o majestate și cu unu tonu în adevărul împărătesc.

De alt-felū numai cine nu vrea, nu găsește de cetitū în Londra: presa foarte efină, las' gazetele, der chiar și cărțile ies în ediții nespuse de efine: cine a mai poimentit un romanu de Walter Scott, 10 bani (1 penny) volumulu? — Suntu o grămadă

de centre de lectură populare, absolutu gratis. Găsești acolo totu felulu de cărți și ori-ce gazete vei pofti, să le cetesci acolo, la adăpostu și la căldură.

O mulțime de muzee, deschise gratis, la tōtă lumea; ba British Museum luminat electricu, ca să pōtă lumea profita de elu și sēra până la 10 ore. Și veți lumea de tōte treptele, prin aceste muzee. La „Galeria Națională“ mi s'a întemplat să vedu o femeie, de aparență foarte sēracă, vre-o servitoare sēu ceva analogu, cu unu panerū atērnat pe braț, mergēnd dela tablou la tablou și privind cu multu interesu; la unu din ele ni-am întemlit, și ea mi-a cerut o mică explicație dicēndu, că „are și ea unu catalogu, der l'a uitatū acasă“; decī era în obiceiurile acestei femei de a veni la Galerie. Unu faptu demn de notatū e, că pe la muzee ți-se ia în păstrare la ușă corțulu, bastonulu, ce ai, der nu plătesci nici unu banu pentru asta.

Ar trebui o prea mare rea voință din partea părinților englesi, pentru ca copiii lor să nu învețe, nu numai a ceti și a scrie, der cam tōte noțiunile necesare în viață, căci învățământulu e gratuitu și obligatoru în școlile elementare pentru copiii dela 5 la 14 ani; decī 9 ani copiii sunt sub mâna profesorilor, der când isprăvescū au căpētatū o sumă de cunoștințe, cari echivalēză destul de bine, — decât nu mai multu decâtū bine, — cu învățământulu nostru secundarū.

Am asistatū la o lecție de geografie nu mai susu decâtū standardulu (clasa) alu V-lea. Era vorba de Italia; ei bine, acele eleve (un punctu de notatū e faptulū, că lecția se face mereu cu tōtă clasa, — aprōpe nu există chestionare individuale), sciau atâtu de multu și ca geografia pură și ca istoria și ca cultură artistică din timpurile marcante ale Italiei, că dēu o fată din clasa a V-a gimnasială, afară de rari excepții, nu le apropiă, necum să le întrecă.

Învățământulu e obligatoru dela 5 ani, der e facultativu chiar dela 3. Școlile elementare sunt împărțite în două divisiuni: *infants' school*, (ceea ce-i pe aiurea grădina de copii și *elementary school* (școlă noastră primară).

Părinții sunt obligați să-și trimetă copiii dela 5 ani, la *infants' school*, unde sunt crescuți până la 7 ani, când trecū în școlă elementară. Obligați dela 5 ani, der primii dela 3 ani chiar, așa că atunci au patru ani de petrecutū în *infants' school*. În această școlă sunt vre-o trei divisiuni, sēu mai multe, făcute mai multu după gradulu de sciință alu copiilor decâtū după vârsta lor; în genere copiii sub 5 ani sunt la unu locu într'o clasă, numită *babies room* = odaia pruncilor. Și-sū mititei, sēracuți, și de abia deprindū și ei lucrurile cele mai elementare de purtare în viață, în care e o mare fericire, decât potū intra pe o pōrtă luminosă și veselă, căci multu se mai adună norii pe urmă în viață!

Am vizitatū mai multe *infants' schools*; impresia ce mi-au lăsatū nu-i uniformă. Ași putea dice, că de și aceste școli de copii au același programū, ele însă variēză între două limite destul de depărtate, în ce privește calitatea corpului educătoru, căci în adevăr unu programū nu pōte fi, decâtū destul de secū; totulu atērnă deră dela cei, cari au să umple acestu programū, ca elu să devia unu adevăratu folosu pentru ființele asupra cărora are să fiă aplicatū.

Deși în principiu recunoscū, că o școlă pentru copiii mici e o instituție bună, pe de altă parte trebuie să convinū, că în același timpū ea e unu lucru delicatū; așu putea dice o armă cu două tăisuri. Mai întâiu de tōte unu lucru trebuie stabilitū dela începutu: școlile așa numite ale *Boardului* (numărulu celu mare alu școlilor, 415 în Londra), sunt făcute anume pentru folosința poporului sēracū. Bogații nu-sū opriți dela ele, — și să găsească și copii bogați prin aceste școli, — der în genere, pentru dēnsii sunt așa numitele *high schools*, unde învățământulu nu-i gratuitū. De regulă der școlile *Boardului infants schools*, sunt pline de copiii sēraci, copiii din clasa de josu a poporului.

²⁾ G. Barițiu, Părți alese din Istoria Transilvaniei. Sibiu 1889 Volumul I. pag. 368—377.

Póte că ar fi foarte sănătos, ca un copil până la 7 ani bătuți, nici să nu aude de școlă; mintea lui să nu fi de loc atinsă de caracterul de disciplină serioasă, pe care-l implică noțiunea școlă. Inse la un copil în condițiile de mai sus, ce-i rămâne în loc de școlă? strada, vecinătatea crîșmelor, întinericul și sărăcia de acasă, adeseori părinți vicioși și cel puțin inculți; de cele mai multe ori singurătatea, părinții fiind amândoi siliți să meargă la lucru. Care-i dezvoltarea copilului în asemenea condiții? Căci ori cât ai vrea să-l lași pe copil în ignoranță, nu poți; nu poți opri creșterea lui de a lucra; nu-l poți opri de a fi curios, de a cerceta, de a pune și de a-și pune o mișcă de întrebări. De-ore-ce d-er nu poți pecetui creșterea copilului și să-l lași se se cocă până la 7 ani, și pe urmă să-l despecetuescă, când îl dai pe mâna profesorului, apoi mi-se pare, că singurul lucru ce rămâne de făcut e, de a căuta ca dezvoltarea acestui creșter să se facă în condițiile cele mai bune posibile. O, natura e cel mai bun profesor! Copilul se dezvoltă numai sub înfrîngerea pură a naturii! D-er am arătat, ce înseamnă natura, pentru un copil sărac delat oraș. De ce d-er să lași atâția copii să umple ulițele, din care se culgă numai năravuri rele și să nu-i adun într-un local sănătos, bine aerisit, sub privegherea unor persoane muncitoare de a dirige, — nu de a forța, — dezvoltarea minții copiilor? Un așa local ar fi póte cu cale să nu se numească școlă, să nu fi școlă, și-i foarte bine, când se póte da unui lucru tocmai numele, ce i se cuvine; d-er, la urma urmelor, numele e puțin, — lucrul însuși e totul. Fiă și școlă de copii.

Noțiunea școlă atrage după d-nsa pe aceea de a învăța. Ce se învețe copiii într-o așa școlă? Aci imi pare mie, că-i periculosul, că-i zelul e bun, d-er prea mult zelul strică. O școlă de copii, care ar supra-munci mintea copiilor, ar fi un rău național, nu un bine.

In programa școlilor de copii găsim cetire, scriere, aritmetică, Kindergarten (păstrăz și ei numele nemțesc), lecții de obiecte, muzică, cusut și împletit, drill.

Tóte aceste lucruri trebuie să le învețe un copil între 3 și 5 ani și 7 ani. — Acum, obiectele sunt ele 7 la număr, d-er cât se se învețe din fi-care? Aci e greul. Cu tóte mă impac foarte bine, singurul lucru, ce-mi pare exagerat, e cetitul. Un copil cere n'a împlinit 7 ani, se scie a ceti bine! Nu-i vorbă, nu-ți cetesce pe Shakespeare, d-er ori și cum, o cârtică de istorie, cât de simple, se o citească bine, tot e mult. Aci mai mult de cât ori unde trebuie să interviă tactul profesorului, — pericolul fiind mai mare să înveți pe un copil prea mult, decât să-l lași la voia întâmplării. Am vădută bătași (infants' schools, sunt tóte mixte), sub vârsta de 7 ani, cetind perfect. Fără îndoială, că sunt copii, cari pot învăța multe până la 7 ani, d-er e păcat să lași mintea lor să muncască serios atât de mult, și afară de asta, nu copiii foarte inteligenți trebuie luați ca normă. — Am vădută directore, care gaseau și ele, că se ocupă prea mult copii cu cetirea și scrierea, d-er diceau, că nu pot face alt-fel, de-ore-ce inspectorii la acesta se uită mai mult, și decă copiii nu cetesc și scriu bine, apoi sunt nemulțămii. Altele însă, mai conștiente de menirea lor, dădeau cât se póte mai puțin timp cetitului și scrisului. De aceea nu poți judeca tóte școlile de copii după una; în principiu organizarea generală e aceeași, d-er în aprențarea lor trebuie ținută seamă de un factor foarte important: directorea. Acesta conduce întreaga școlă, și după numărul copiilor, ce are de educat, ea are sub mână sa una sau mai multe profesore (assistant-teachers) și pedagoge (pupil-teachers).

In afară de ceea ce-mi pare mie un defect: cetirea și scrierea prea multă — defect însă, care se póte atenua până la un punct prin tactul și capacitatea educatorilor, — fără îndoială, că școlile de copii mic sunt de cel mai mare fo-

los în educație, și nu mă îndoiesc, că ordinea și disciplina, ce am observat în orice școlă am fost, se datoresc mai cu seamă școlilor de copii. Cum că-i o instituție folositoare, e, că vești acolo o mulțime de copilași de 3 ani, pe care mamele lor sunt foarte bucurate să-i trimetă la școlă, nefiindu-le de nici un folos acasă; în schimb, cu cât te sui din clasă în clasă, frecventarea, începe a suferi, din pricină, că un copil mai mărișor póte face o gramadă de slujbe acasă la el, ca de exemplu să păzescă pe frații mic de tot. — Și aci caritatea engleză caută să intervie: sunt nenumărate crèches (cuvântul ca și origina lucrului sunt franceze), un fel de asiluri, fondate mai adeseori de particulari, unde mamele își pot lăsa tóta ziua copiii dela vârsta de 3 săptămâni până la 5 ani.

In privința disciplinei, am fost uitmită de ordinea, ce domnesce în școlile engleze. Nu vă gândiți, mă rog, la bătuți; nici vorbă nu mai e de bătae în școl. Mărturisesc, că întrebam pe profesore, cum reușesc să fie așa de bună disciplină; ele păreau a se mira de întrebarea mea; diceau, că foarte rar se întâmplă să aibă de pedesit pentru purtare. La întrebarea mea, cum e cu disciplina la lecțiile de muzică și de desen, (obiectele cele mai delicate la noi în astă privință, mai sus de școlă primară chiar), ele m'au asigurat, că nicăiri nu-s copiii așa de liniștiți ca la aceste lecții, pentru-că diceau ele, copiii sunt interesați aci, le plac aceste obiecte. Și prin raporte de ale Boardului e tipărită, că cele mai ușore obiecte în privința disciplinei sunt desenul și muzica.

Drept un bun mijloc pentru îmbunătățirea purtării în genere sunt considerate și școlile mixte. Ca pretutindenea, pe semne, și aci tot fetele isă mai cuminte. Englezii dicu, că băieții câștigă mult în contact cu fetele: se îmblâdesc, le e rușine să fiă ocăriți de față cu fetele. Într-un raport am cetit opinia, că prin contactul cu băieții fetele câștigă în aptitudinile matematice. Se vede, că totuși asta-i partea mai slabă a fetelor pe tóta fața pământului, d-er de rușinea băieților își bat și ele capul mai mult cu uscățimea cifrelor.

De și majoritatea școlilor nu-s încă mixte până acum, totuși aceste din urmă câștigă din ce în ce mai mult teren, și se convinge lumea, că nu póte rezulta decât folos pentru societate, ca sexele să se deprindă a se privi din copilărie ca tovarăși de muncă, cu aptitudinile întru cât-va diferite, se póte, d-er cu puter de a lucra egale.

P O V E Ţ E .

Pomi în vii. Decă în vii se află mulți pomi și mai ales decă coróna (crengile) pomilor e prea mare, acestia umbresc locul, întârzie cõ cerea strugurilor și pentru rodire sunt în totalu foarte păgubitori. Cu tóte acestea vedem, că cultivatorii de vii nu prea țin seamă de asta, și de aci vine, că în vii găsim mulțime de nuc și meri, cari prin corónele lor mari împiedecă creșterea și cõcerea strugurilor. In loc de nuc, meri și alți pomi de felul acestora, economii vor face bine, decă vor căuta să planteze în viile lor numai pomi cu corónele mici, precum sunt cireșii, vișinii, perii, mai ales însă perșii, cari dau puțină umbră și ast-feliu nu păgubesc recolta strugurilor.

Bostanii ca nutreți. In părțile de miedă-ți ale Ungariei bostanii sunt întrebuințați în mare măsură ca nutreți pentru vite. Bostanii se tae adecă în bucăți nu tocmai prea mici și din acestea se dau unei vite cam câte 10 chile. La început vitele nu mănâncă bucuros acest nutreț, d-er după 3—4 zile se dedau cu el, și-lu mănâncă cu plăcere. Căi încă

mănâncă cu mare pottă bostanii tăiați ast-feliu în bucăți. Pentru vacile cu lapte ei sunt cu deosebire recomandabili, deoarece vacile hrânite cu bostan dau un lapte gras, bun și foarte untos.

Ridichile de lună. Cu câtu acesta se séménă primăvera mai de timpuriu, cu atâta sunt mai plăcute și mai căutate. Unii s'au obișnuit a le séménă chiar pe la începutul lui Martie, vești bine în straturile de gunoii (paturi calde), d-er la nici un casu straturile nu este erstatu să fiă prea calde, deoarece căldura prea mare face, ca ridichile să fiă vermēnose. La finea lui Martie ele pot să fiă séménate în liberu la grădină; se séménă așa de des, ca un fir să nu stea mai departe de 1 $\frac{1}{2}$ —2 degete unul de altul, ast-feliu ca să-și potă ține umbră. Pământul séménat trebuie apăsat bine, prin ceea ce se ajutură răsărirea grabnică și ușor a ridichilor. Pentru ca ridichile să fiă bune, condiția de căpetenie este, ca ele să crească repede; să le plivim cu îngrijire și trebuie să le udăm adeseori, d-er mic-odată prea tare, — prin acesta vom face ca ele să crească în grabă. Indată ce ridichile au crescut, trebuie să le scum, căci alt-fel se strică și încep să facă simbur. Peste veră, când căldura e mare, ridichile de lună se putredesc repede și rămân mērunte; cătră tómnă însă, când timpul a început a se răcori, éraš se pot séména.

Povestiri economice.

de I. Georgescu.

Ce folosu ne aduc pomii?

— N'am fost de mult la D-ta, d-le învățator! Acum avend prilej, m'am abătut să mi spu câte ceva despre pomi, căci fiind de ploie, nu prea am ce lucra acasă.

— Mi pare bine, că mai cercetat, bade Tomo! Poftește în grădină, să-ți arăt altoii și pomii din grădina școlii.

— Frumoși pomii și altoii! Iti spun drept, că mi plac, și odată grădina asta era pustie.

— Ei vești, bade Tomo! ce póte face omul decă voesce. S'au împlinit tocmai 10 ani de când am venit aci ca învățator; când am venit eu, nu am aflatu nimic în grădină, și acum vești ce am făcut? D-er stăi să-ți povestesc cum le-am făcut tóte pe rând!

In tómnă cea d'antăit m'am pus și am séménat o tablă de simbur de meri și perșii, și după-ce au crescut, m'am apucat cu scolarii mai mărișori și i-am altoit și răsădit, după-cum vești, de am umplut grădina de pomi.

D-er să vești D-Ta, bade Tomo! primăvara în luna lui Mai, când înfloreșc, cum sunt de frumoși; când într în grădină gândesc, că într în rai; căci pomii ne aduc folos nu numai prin pomele lor, ci și prin frumșea lor!

Să aibă toți ómenii grădinile pline de pomi, bade Tomo! nici secetă nu s'ar face așa mare, cum se face de multe-ori căci ploile se trag mai cu seamă la pometur și păduri. Unu ținut lipsit de pomi și păduri este lipsit totu-odată și de ploi.

— Iti dau totu dreptul, d-le învățator! am vădută și eu vara de mai multe-ori, că pe câmpu nu a ploaie de loc, ci tóte ploile s'au tras pe munți și păduri; d-er nu mi-am putut explica pricina, că pentru-ce?

— Poftește, până mai povestim, de-ți ia un mēru dou de mănecare, bade Tomo! Pomele conținend multă apă, se mănâncă mai cu seamă pentru sete. Un doctor dicu, că decă mănânc după fi-care mănecare câte trei-patru mere, nu vom suferi mic-odată de bóle.

— Pe ce timpu culegi D-Ta pomele, d-le învățator.

— Celu mai potrivit timp pentru culesul pomeilor este din 1 până 'n 10 Septembrie, séu Viniceriu, după calendariul vechiu. Pomele de păstrare e bine a se culege pe timpu frumos, adecă pe la amed, când nu este rouă séu altă umezială pe ele, care le-ar put face să se putredesc séu strice.

— Cum păstrezi D-Ta merele și perele peste iarnă, d-le învățator?

— După-ce le culegi și aduci din grădină, le așed frumos pe nisce stelașe de scânduri, așternute cu paie, în celau, fiind-că pivniță nu am; acolo le mai întorc din când în când, și care vedu că se pătéz séu putredesc, ilu iau dintre cele bune.

D-er D-ta, ce ai făcutu cu merele în estu-anu bade Tomo?

— Le am vëndut la nisce Brașoveni de a ruptu cu 20 fl., din cinc meri, éraš din vr'o patru 'i am ținut pe séma noastră.

— Și aflatu multe mere în ei?

— Au aflatu vr'o 12 saci!

— Vești, bade Tomo! când mai ai să vinđi pome, să nu mai faci așa, ci să alegi cele frumoșe la o parte; atunci poți vinde sacul cu câte 3—4 fl.; numai să te folosești de prilej și să nu le vinđi indată la început.

Cându avem se trimitem pomele mai departe, le pachetăm în nisce lași mai mari, séu mai mici, după cum avem și pome. Pe fundul lașilor punem muschiu, plévă séu frunze sventate, apoi punem totu un rând de pome și unul de muschiu, până umplem ladă; după aceea o astupăm bine. Ast-feliu putem trimite pomele până la Pesta, bade Tomo!

— Ce ai făcutu D-ta cu prunele, d-le învățator?

— O parte le-am uscat; din altă parte a făcutu nevasta miere de prune!

— Ce spu? de mirere de prune nici n'am mai auditu până acum!

— Apoi decă n'ai mai auditu, o să-ți spun eu, cum se face, bade Tomo! D-ta apoi se spu la muerea D-tale, că nu 'i doră nu sciu ce lucru mare.

Lăsăm prunele până se coc bine, apoi culegem o parte, care-s mai frumoșe; punem o căldare de aramă pe foc; rupem cõdele și scõtem simburii din prune și le băgăm în căldare, până o umplem. Pe fundul căldarei, până încep prunele să ferbă, punem puțină apă, ca să nu se lipescă de căldare. După-ce încep prunele să ferbă, mestecăm totu mereu în căldare, ca să nu se corlesc. Așa le ferbem, până se îngroșă, ca mămăliga; decă ai o sită mai rară, le poți și strecura, când sunt ferte de jumătate, ca să nu mērgă în miere și cojile dela prune.

După-ce s'au îngroșat ca mămăliga, cum am d-șit, luăm căldarea de pe foc; scõtem mierea din ea și o turnăm în nisce sticle séu óle, pe cari le umplem bine, apoi le legăm pe la gură bine, ca să nu vie mierea în atingere cu aerul, care o póte strica sau înăcri. Sticlele séu ólele aceea apoi le aședăm la un loc sventat. La sərbători și alte zile mari apoi, se vești numai bade Tomo! ce plăcinte și scoverđi sciu face muerile din ea.

— De asta-ți mulțamescu, d-le învățator! mă și duc acasă și facu numai decătu: pe baba mea se pue căldarea cea mare pe foc, ca să facem și noi miere, că prune avem destule.

— D'apoi până acum n'am scitutu să facem alta din pome, decât séu le-am uscat, séu le am adunat în căđi și am fertu rachiu din ele.

— D-er de vinu de mere și pere auđit'ai bade Tomo?

— Am auđitu în tómnă trecută, când au fost merele cele multe, de le au adunat și de pe la noi, și le-au pus pe carul de foc, de le-au dus în țera nemțescă; au d-șit atunci, că le duc să facă vinu din ele.

— O să te învăț eu și lucrul acela, bade Tomo! și decă ai mere séu pere bune tomnatice, poți face câtu de multu vinu din ele.

Adunăm merele séu perele, din cari vom face vinu, la o parte; le ducem

la tescu si inainte de a-le sdrobi, spalamu tesculu cu apa calda, apoi le sdrobim si bagamu intr'o bute curata, in care le lasamu 24 ore. Dupa ce au stat 24 ore in bute, ne apucam si le storcem; deca mustul este cam tulbure, il strecuram printr'o masa de panza curata, il punem intr'o bute, in care se mai fi fostu vinu, seu capetamu nisce drojdii de vinu si le punem pe fundulu butii. Dupa aceea incaldim cate-va caldari de mustu de acela si le bagamu de-asupra in bute, ca se incepa catu mai curendu a ferbe. Dupa ce ferbe se face unu vinu totu asa de bunu bade Tomo, ca si celu de struguri.

Pentru a-i da fafa, topim ceva zaharu, flori de macu seu dreve de struguri negri. Pentru a-i da unu gustu placutu, punem mustu de smeura seu cerasa, scortisoru seu coja de lamaie (citrona).

Vinulu de pome se tracteza, ca si celu de struguri, numai catu elu nu se pote trage de pe drojdii.

- Acuma ramasu bunu, d-le invetatori! si ti multamescu, ca am mai invetatou doue lucruri bune, cari nici nu me lasu pana nu le voiu cerca.

MULTE SI DE TOATE.

Jidovulu si badea Ionu.

Pe unu Jidovu il durea amarnicu capulu. Ce se face? Cu ce se se lecuessa? Aşa cugetandu, se duse la badea Ionu Romanulu, ca dora prin descantece i-a mai trece durerea. Badea Ionu incepu a lu descanta:

Vina naiba dela munte,
Se ti saru ochii din frunte,
Se ti remana scafarla,
Se se oue ciocarla,
Se se oue oue verdi,
Lumea, ca se n'o mai vedi,
Se se oue oue moi
Se dea draculu peste voi,
Si pe toti se va ia draculu
Se nu ve mai dora capulu!
Er tu se remai curatu,
Curatu si luminatu
Ca unu ciungu uscatu
Cu capulu in dece spartu,
In podu aruncatu
De cloşce gainatatu!..

Multamim! ... Multamim, bade Ione, ca acuma par' ca-mi trece. - (Deşteptarea.)

Obiceiu englezescu.

Primulu ministru englesu, primesce in otdeuna ca daru, la intrarea sa in funciune, o umbrela.

Lordul Rosebery, numit de curendu prim-ministru alu Angliei, a beneficiatu si denulu de acesta traditiu. Umbrela, pe care l primit'o, e din Corsica si cari au vedutu licu, ca e forte frumosa.

Onorarulu unui doctoru.

Celebrulu oculistu Galezowski, din Parisu, a fostu chematu in Persia pentru a la ingrijirile sale fiulu şahului Nasi-ed-Din, atinsu de o bola grea de ochi.

Onorariulu doctorului Galezowski se idica la respectabila suma de 125,000 franci, 50,000 fl.) bani de drumu si intretinere la Teheran.

O istoriora hazlie.

Acum cati-va ani, preşedintele Statelor Nord-americane a datu unu prandiu plendidu, la care au fostu invitate si cateva capetenii de ale indienilor. 'O pele oşia' (asa se chiama indigenii din America) observu, ca 'O pele galbena', (cum umescu ei pe European) la fia-care bucica de carne lua dintr'unu borcanaşu rondu si frumosu, care sta inaintea lui. Era muştaru forte tare. Indianulu nescindu se pote se fia si credendu, ca mancarea aceea e scumpa, a scotitu, ca e bine se se folosescu si elu de ocaşia si a luat unu decatu o lingura plina de muştaru si a inghitit'o dintr'o data. De-odata simti o asprime puternica, incepu se se strimbe, der totuşi inghiti cu vitejia muştarulu. In acelaşi timp lacrimi mari incepu se-i

curga din ochi. Vecinulu seu, totu 'O pele roşie', intreba uimitu: - De ce plangi, frate? - Fiind-ca me gandescu, ca acum 8 ani s'a inecat tatalu meu in fluviulu Mississippi - raspunde indianulu. Imediatu dupa asta 'fratele seu' lua si elu o lingura de muştaru si o inghiti si incepu se-lu treca lacrimile. Intaiulu ilu intreba ironicu: - De ce plangi si tu acum? - Fiind-ca atunci nu te-ai inecat si tu...

POSTA REDACTIUNEI.

D-lui M. Şteiu în S-Sebeşu. Exemplare din 'Poveştile Peleşului' de Carmeu Sylva nu se mai găsesc de vânzare nicăiri.

D-lui V. în Panciova. Adresaţi-vă la librăria N. Ciurcu în Braşov.

Calendarulu septemanei. MARTIE. are 31 zile. GERMENAR.

Table with 3 columns: Zilele, Calend. Iul. v., Calend. Gregor. Rows include Dum, Lun, Mar, Mer, Joi, Vin, Sam.

Bursa de mărfuri din Budapesta. din 28 Mart. n. 1894.

Table with 4 columns: Săminte, Calitatea per Hect., Preţul per 100 chilgr. dela, până. Rows include Grâu Bănăţenesc, Grâu dela Tisa, etc.

Table with 4 columns: Săminte vechi ori nouă, soiulu, Calitatea per Hect., Preţul per 100 chilgr. dela, până. Rows include Săcară, Orz, etc.

Table with 4 columns: Producte div., Soiulu, Cursulu dela, până. Rows include Sem. de trif, Oleu de rap, etc.

Preţurile cerealeor din piaţa Braşov

Din 22 Martie st. n. 1894

Table with 3 columns: Măsură sau greutatea, Calitatea, Valuta austriacă. fl. cr. Rows include 1 H.-L., 1 kil, 100 kil.

Cursulu losurilor private din 28 Mart. 1894.

Table with 3 columns: Valori, camp., vnde. Rows include Basilea, Creditu, Clary 40 fl. m. c., etc.

Bursa din Bucuresci din 28 Martie n. 1894.

Table with 3 columns: Valori, camp., vnde. Rows include Rentă română perpetuă 1876, Rentă română amortisabilă, etc.

Tergulu de mărfuri din Steinbruch.

La 26 Martie n. 1894

Starea rimătorilor a fostu de 157,891 capete, la 27 Mart. au intrat 1872 capete si au esit 963 rămânendu la 28 Mart. unu număr de 158,800 capete. - Se notăză marita: unguera veche, grea dela 50 - cr. până la 51. - cr. maria unguera tineră grea dela 58. - cr. până la 54. - cr., de mijloc dela 51. - cr. până la 52. - cr. usora dela 50. 1/2 cr. până la 51. - cr. Marja ferănescă grea dela 49 până la 50 - cr. de mijloc dela 49. 1/2 cr. până la 50. - cr. usora dela 49. - cr. până la 50. - cr. - Marja de România Bakony de grea dela - - cr. până la - - cr. transito mijlocia grea dela. - - cr. până la - - cr. insé transito usora dela - - cr. până la - - cr. transito dtto teposa grea dela - - cr. până la - - cr. transito mijlocia dela - - cr. până la - - cr. Marja serbesca grea dela 49. - cr. până la 50 - cr. Transito, mij-

locia grea dela 49. - cr. până la 50. - cr. transito usora dela 47. - cr. până la 48 - cr. - Poreii ingrasati de unu anu dela - cr. până la - cr. ingrasati cu cucuruzu dela - cr. până la - cr. Cantariu la gara cu 47 - cr până la - cr., ingrasati cu ghinda dela.

Cursulu la bursa din Viena.

Din 30 Martie 1894.

Table with 3 columns: Valori, camp., vnde. Rows include Renta ung. de aur 4%, Renta de corone ung. 4%, etc.

Cursulu pieţei Braşov.

Din 31 Martie 1894.

Table with 3 columns: Valori, camp., vnde. Rows include Banenote rom. Camp. 9.82, Argint român. Camp. 9.75, etc.

Proprietaru: Dr. Aurel Mureşianu.

Redactoru responsabil: Gregoriu Maior.

Advertisement for Lemne de bradu (Lumber) for building, with contact info for Puscaru in Bran (Sohodol).

Advertisement for Invenţia cea mai nouă pentru BARBAŢI, featuring Dr. Altmann Karoly.

Large advertisement for 'VATRA' magazine, featuring illustrations and contact info for C. Sfetea.

Rohseidene Bastkleider fl. 9.50 per Stoff zur kompletten Robe und weisse und farbige Seidenstoffe von **45 kr.** bis **fl. 11.65** per Meter — glatt, gestreift, farrirt, gemustert, Damaste etc. (ca 240 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.) Porto- und zollfrei in die Wohnung an Private. Muster umgehend. Briefe kosten 10 fr. und Postkarten 5 fr. Porto nach der Schweiz.
Seiden-Fabrik G. Henneberg (k. u. k. Hof.). Zürich.

Cheque-Conto
la postă
Nr. 505.

INSTITUTUL DE CREDIT
ȘI DE ECONOMII
„ALBINA“
FILIALA BRAȘOVU,

Giro-Conto
la banca
Austro-Ungară.

Recomandăm P. T. public pentru plasare de capitale
Scrisurile fonciare de 5%,
ale **„Albinei“** inst. de cred. și econ. în Sibiiu.
Acelea sunt emise în bucați à fl. 1000 și fl. 500 și se fructifică cu **netto 5% fără nici un scădemânt.**

Cuponii de interese se răscumpără la jumătate de an la 1 Ianuarie și 1 Iulie la casele institutului din Sibiiu și Brașov și la „Pester ung. Commercial-Bank“ în Budapesta **fără nici un scădemânt și liber de ori ce proviziune.**

Pentru fructificarea punctuală și răscumpărarea scrisurilor fonciare garantează:

1. **Ipotecile,** care în sensul legii pentru scrisuri fonciare din anul 1876 sunt menite exclusiv pentru coperirea detentorilor de scrisuri fonciare și asecurate prin înțabulare în cărțile fundare în favorul acelor, asupra cărora se emit scrisuri fonciare până la maximum $\frac{1}{2}$ a valorii de prețuire, ceea ce se confirmă prin controla Comitetului de supraveghiere pe lângă care scris fonciar emis.

Scrisurile fonciars ofer deci o siguranță mai mare ca și pupilară.

2. **Fondul de garanție de fl. 200,000** special al scrisurilor fonciare, preșcris de legea amintită pentru mai mare siguranță a detentorilor de scrisuri fonciare, care fond e detașat din capitalul de acțiuni al institutului.

3. **Tota** cealaltă avere a institutului inclusive fondul de rezervă.

Scrisurile fonciare de 5% ale **„ALBINEI“** atât cu privire la siguranța lor absolută, cât și ca una din chârțiile indigene cele mai fructifere se recomandă deci de sine pentru plasarea de capitale, de bani pupilari, fonduri publice și private etc. și le vindem pe cât ajunge proviziunea lor în cursul de marfă al bursei din Budapesta.

La cumpărarea unei cantități mai mari le oferim în cursul mijlociu.

„ALBINA“
institut de credit și de economii
FILIALA BRAȘOV.

50-*

Tîrgulî Inului Nr. 28, Casa Safrano.
Am onore a aduce la cunoscînta on. publică că

Magasia de confecțiuni pentru dame
am redat'o Domnului Ignatz Weinberger, începîndu din **20 Februarie c.,** și de aci înainte tînu ună deposită **cu firma mea proprie** care e cu multu mai mare și cu măr-furi mai fine precum cu confecțiuni indigene și din streinătate, cele mai noue și mai de gustu modele, așa încâtu în totă pri-vința și ori și când potu satisfac preteusiile stimaților mei muserii.

Totodată am onore a arecomanda depositul meu pentru sezonul

de primăveră precum și de tîmnă
care conține **jaquete, gulere, fichuuri, mantale și mantale de plîiă și pravu.**

Atragu în deosebî atenția asupra vestmintelor pentru copii și fetite și asupra mantalelor, pe care totdeuna le tînu în cantitate mare și le vîndu cu **prețurile fabricei.** Co-mande efectueș punctuală și după măsură în rîstimpu de 3 zile.

Rugîndu sprijinul on. publicu mî recomandă
cu totă stima
N. P. Goldmann,
Magasia Tîrgulî Inului 28, Casa Safrano.

6-12,373

Dintre tôte hîrțile pentru țigarette este recunoscută de cea mai bună hîrtia de țigarette **veritabilă franțuzescă**

„Le Gloria“
fabricațiunea d-loru
JOSIFU BARDOU & FILS
în PERPIGNAN—PARIS.
60 medalii de aur, 16 diplome de onore mari,
20 diplome „Hors Concours“.

„Le Gloria“ este hîrtia, care în fineță și bunătate întrece tôte celelalte hîrții de țigarette ce esistă.

„Le Gloria“ este numai atunci veritabilă, decă ția care cîrticică poartă firma **IOSIFU BARDOU & FILS.**

„Le Gloria“ se efectueșă cu marginele netede seu cre-tate (perforate.)

„Le Gloria“ se efectueșă și ca tuburî și adecă într'o calitate neîntrecută de fină.

„Le Gloria“ este de cîpîtatî în Brașovî la tôte marche-tîniile și bîcîniile en-gros, precum și la ția care debitantî mai bunî de tutunî.

11.-52

Prețuri
fără Concurență!
Soliditate
recunoscută.

LESNER

Specialități
de cele mai noue
STOFE de LÂNĂ,
MĂTASĂ și de spălatu.

AVISU!
Pentru **SESONULU** de
PRIMĂVARĂ și **VARA**
miau scosîtu în cantități forțe mari și
diferite, **stofe de lînurî, mătăsării**
și de spălatu, haute nouveautés.
Îmi permitu a atrege atențiunea on. Dame
asupra marelui asortimentu.

Cu deosecită stima: **D. Lessner.**

Din multele și diferitele noutăți
menționăm următoarele:

Carreaux neigé	duplu latu per meter fl.	—32
Rayé englesesc	„ „ „ „ „	—38
Schottisch	„ „ „ „ „	—32
Glacé, lînă curată	„ „ „ „ „	—65
Lînurî forțe recomandabile	„ „ „ „ „	—88
Laine rayé lînă curată	„ „ „ „ „	—88
Carreaux Nouveauté	„ „ „ „ „	—80
Crêpon rayé, lînă curată	„ „ „ „ „	1.05
Haute Nouveauté, cu mătase, lînă curată	„ „ „ „ „	1.15
Kammgarn, forțe bunî, lînă curată	„ „ „ „ „	1.20
Crêpe coloré, lînă curată	„ „ „ „ „	1.30
Specialité exclusivî de mătase, ...	„ „ „ „ „	1.60
Relief, celî mai nou, lînă curată	„ „ „ „ „	1.50
Diagonal-Kammgarn, lînă curată	120 cm. latu Metru fl.	1.45, 1.85
Piqué-Kammgarn, engl. stofă minunată, lînă curată	„ „ „ „ „	1.70
Carreaux flamme, forțe frumosî, lînă curată	„ „ „ „ „	1.70
Specialité, de mătase	„ „ „ „ „	1.90
Haute Nouveauté dessiné, lînă curată	„ „ „ „ „	1.75
Rayé pointu, lînă curată	„ „ „ „ „	1.80
Kammgarn carré, lînă curată	„ „ „ „ „	1.75
Kammgarn exclusive, de colorile cele mai frumosî, lînă curată 120 cm. l. mtr. fl.		2.—
Bouton relief, cu Mohair, lînă curată	120 cm. latu p. „ „	2.10
Nouveauté pointu en soie stofe de minune lînă curată	120 „ „ „ „ „	2.60
Haute Nouveauté superfin, cu mătase, lînă curată	120 „ „ „ „ „	3.—
Travers, Haute Nouveauté, cu mătase, lînă curată	120 „ „ „ „ „	4.20
Loden de Stiria, lînă curată	130 „ „ „ „ „	1.10
Loden de Insbruck, lînă curată	120 cm. per metru fl.	1.30 etc. etc. etc.
Crêpe Zephyre, forțe frumosî, de spălatu per metru cr.		35, 46, 48, 52, 55, 65, 70, 72, 78 kr.
Zephyr ca inu, de spălatu per metru		35, 40 kr.
Atlas-Satin, de spălatu per metru		40 kr.
Atlas-Satin franțuzesc, de spălatu per metru		58 kr.
Levantine, veritabilu de spălatu per metru 22, 26, 28, 30, 32, 40 kr.		
Mousseline de l'Inde calitate franțuzescă, veritabilu de spălatu per metru 50, 55, 60 kr. etc. etc. etc.		

Pentru provincie mostre și jurnale ilustrate
gratis și franco.

WIEN, VI.,
Kärntnerstrasse 83
Souterrain.
Parterre Mezza-
prim.
Fondată
1874.